

VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE

Katedra literární tvorby

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Psychologie antagonistů slavných děl a jejich
paralely**

Bezvýchodnost

2024

Klára Mattanelli

VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE

Katedra literární tvorby

Literární tvorba

Literární tvorba

Teoretická část:

Psychologie antagonistů slavných děl a jejich paralely

Praktická část:

Bezvýchodnost

Autor: Klára Mattanelli

Vedoucí práce: MgA. Daniel Kubec

2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpala. Stvrzuji, že všechny odevzdané výtisky mé bakalářské práce se shodují s elektronickou verzí v informačním systému VŠKK a souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely studia a výzkumu.

V Praze dne 18. 4. 2024 Podpis autora:

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu své bakalářské práce MgA. Danieli Kubcovi za trpělivost, podnětné osobní konzultace a rady, které dovedly práci k jejímu kompletnímu zhotovení.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se ve své teoretické části zaměřuje na podrobnou psychologickou analýzu čtyř literárních antagonistů pohybujících se na časové ose od průběhu 19. až do počátku 20. století. Jsou jimi: Netvor z *Frankensteina*, Milady de Winter ze *Tří mušketýrů*, Pan Hyde z *Podivného případu doktora Jekylla a pana Hyda* a Erik z *Fantóma opery*. Výsledkem je vytyčení určitého typu antagonisty v literatuře a nalezení obdobných paralel mezi čtyřmi vybranými charaktery.

Praktická část je tvořena povídkou, žánrově spadající pod magický realismus s hororovými prvky, ve které dochází ke střetu spisovatele se svou vytvořenou knižní hrdinkou. Spisovatel ztělesňuje antagonistu v podobě alkoholika, který reflektuje své komplexy do pisatelské profese a týrá tak protagonistku Marion. Povídka je ovšem i možným náhledem do psychologického procesu, který vede ke vzniku antagonistů v knihách.

Klíčová slova

Antagonista, psychologie, literární postava, psychoanalýza, Netvor, Milady de Winter, pan Hyde, Erik

Abstract

This bachelor's thesis focuses in its theoretical part on a detailed psychological analysis of four literary antagonists from the 19th to the early 20th century. These characters are: The Monster from *Frankenstein*, Milady de Winter from *The Three Musketeers*, Mr. Hyde from *The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* and Erik from *The Phantom of the Opera*. The result is the identification of a specific type of antagonist in literature and the discovery of similar parallels among the four selected characters.

The practical part consists of a short story, belonging to the genre of magical realism with horror elements. It depicts a conflict between the writer and his created fictional heroine. The writer portrays the antagonist as an alcoholic who projects his own complexes onto his writing profession, causing distress to the protagonist Marion. However, the story also offers a possible insight into the psychological process that leads to the creation of antagonists in books.

Keywords

Antagonist, psychology, literary character, psychoanalysis, The Monster, Milady de Winter, Mr. Hyde, Erik

OBSAH

TEORETICKÁ ČÁST: Psychologie antagonistů slavných děl a jejich paralely	7
ÚVOD.....	8
1 DEFINICE ANTAGONISTY.....	9
2 DEFINICE PSYCHOLOGIE	10
2.1 Psychologie u literární postavy	11
2.2 Psychoanalytický přístup	11
3 FRANKENSTEIN.....	12
3.1 Stručný popis románu a jeho kontextu	12
3.2 Identifikace antagonisty a protagonisty v románu Frankenstein	12
3.3 Psychologie Netvora a propojení s Victorem Frankensteinem.....	13
4 TŘI MUŠKETÝŘI.....	16
4.1 Stručný popis historického dobrodružného románu a jeho kontextu	16
4.2 Identifikace antagonisty a protagonisty v románu Tři mušketýři	16
4.3 Psychologie Milady de Winter a její propojení s mužskými postavami	18
5 PODIVNÝ PŘÍPAD DR. JEKYLLA A PANA HYDA.....	20
5.1 Stručný popis díla Podivný případ Dr. Jekylla a pana Hyda a jeho kontextu	20
5.2 Identifikace antagonisty a protagonisty v díle Podivný případ Dr. Jekylla a pana Hyda	20
5.3 Psychologie pana Hyda a propojení s Dr. Jekyllem	21
6 FANTÓM OPERY	23
6.1 Stručný popis románu Fantóm opery a jeho kontextu.....	23
6.2 Identifikace antagonisty a protagonisty v díle Fantóm opery	24
6.3 Psychologie Erika a Christiny Daaé.....	25
7 PARALELY ČTYŘ VYBRANÝCH ANTAGONISTŮ	27
7.1 Traumatická událost a přizpůsobení se roli antagonisty	27
7.2 Samota.....	28
7.3 Odvaha a soběstačnost	28
7.4 Paralela se současnými antagonisty.....	29
ZÁVĚR.....	31
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	32
PRAKTICKÁ ČÁST: Bezvýchodnost.....	36

TEORETICKÁ ČÁST: Psychologie antagonistů slavných děl a jejich paralely

ÚVOD

Nejkomplexnější postavy v knihách jsou nejen hlavním zdrojem čtenářského entuziasmu či prohloubením dramatickosti děje, ale jsou také formovány rozmanitými životními příběhy a pohnutkami, které jsou úzce spjaté s principy psychologie.

Bakalářská práce *Psychologie antagonistů slavných děl a jejich paralely* má za cíl přinést detailní pohled na propojení literatury s oborem psychologie, neboť sloučením těchto dvou faktorů je nám umožněno proniknout do nitra literárních postav a lépe tak porozumět jejich uskutečněným činům a skrytým motivacím.

Cílem práce je se konkrétně zaměřit na podrobnou psychologickou analýzu mnou zvolených literárních antagonistů pohybujících se na časové ose v průběhu 19. a v počátku 20. století. Jsou jimi: Netvor z *Frankensteina*, Milady de Winter ze *Tří mušketýrů*, Pan Hyde z knihy *Podivný případ doktora Jekylla a pana Hyda* a Erik z románu *Fantóm opery*. Zvolila jsem je nejen pro své osobní sympatie, ale také pro zdůraznění, že každého z těchto antagonistů, který byl v určité části knihy odvržen na okraj společnosti, doprovází široká škála traumatických událostí, a tedy i psychologicky obhájitelných důvodů k jejich následným sklonům ke kriminalitě a destrukci. Dovolila jsem si tento specifický typ antagonisty, který se opakovaně objevuje v literatuře, vyhradit a poukázat na to, že je tento typ literární postavy specifický svou transformací v antagonistu vlivem okolnostních faktorů. Tudíž, že se tyto komplexní charaktery staly protichůdnou silou proti protagonistům v knize v důsledku situací a událostí, jež se dají psychologicky vysvětlit.

Mým osobním cílem v práci je přesvědčit čtenáře o svých teoriích a podnitit je k empatickému pohledu na zmíněné antagonisty pomocí doložených zdrojů.

V první kapitole je vysvětlen koncept antagonisty a ve druhé definice psychologie a jejích přístupů. Kapitola o psychologii zároveň odůvodňuje možné propojení s literárními postavami a je zde též vytyčen konkrétní přístup, a to psychoanalytický. Ten je v následujících kapitolách aplikován při rozboru zvolených antagonistů a podporuje empatický náhled na jejich fungování v příběhu. Následné kapitoly teoretické části podrobně analyzují psychologii a životní příběhy Netvora, Milady de Winter, pana Hyda a Erika a jejich vzájemné propojení a podobnostní rysy. Cílem u poslední kapitoly, která se zabývá paralelami mezi těmito čtyřmi charaktery, je i jejich vazba se současným antagonistou v podobě Jokera z DC komiksů, a to pro potvrzení opakovaného typu antagonisty v literatuře, na němž je uplatněn stejný psychoanalytický postup jako u výše zmíněných.

1 DEFINICE ANTAGONISTY

Slovo antagonistista se původem z řeckého jazyka rozkládá na dvě části, a to *anti* = proti a *agón* = spor. Samotné slovo *agónisté*s bylo původně používáno pro označení zápasníka a účastníka antických her. Postupně se tento pojem však zobecnil na každého, kdo vstupuje do fyzického konfliktu se svým protivníkem. V dramatu je pak slovo antagonistista vyloženo ztělesněním protivníka hlavní postavy.¹

Již tato definice podporuje antagonistu z literárního hlediska, a to tak, že je protivníkem protagonisty, tedy hlavního hrdiny příběhu. Antagonista je jednodušeji řečeno zápornou postavou, protichůdnou silou, překážkou, která se staví do cesty hlavního charakteru. Antagonista nemusí být však jen osoba, nýbrž i vnější prvek či síla přírody.² Takovým příkladem je například německá kniha od Christine Vera Felscherinow *My děti ze stanice zoo*, kde je zápornou silou droga, a to konkrétně heroin. U knihy *Podivný případ Dr. Jekylla a pana Hyda* tento úkaz máme též v podobě užívaného séra Dr. Jekylllem, ovšem s ohledem na téma práce, které psychologicky rozebírá antagonisty jakožto lidské bytosti, bude tato problematika rozebrána pouze v kapitole věnované psychologii.

Všechny čtyři zvolené postavy, a to Netvor, Milady de Winter, pan Hyde a Erik ztělesňují literární charakter v roli antagonistů, kteří se pokouší sabotovat či jinak narušit životy hlavních hrdinů. K tomu je důležité poznamenat, že antagonisté nemusí být nutně jen zlí, ale v podstatě jen stojí v cestě protagonisty. Častokrát jsou to postavy, které mají své vlastní obsese a cíle. Od takzvaných „padouchů“ se odlišují tím, že nemají nezbytně touhu a potěšení v ubližování hlavnímu hrdinovi. Antagonisté se často v příběhu vyvíjejí a jejich evoluce tak podtrhuje, že se nemusí jednat o zlé charaktery.³

¹ Vlašín 1984, s. 23.

² McKinney, Laura. „Kdo je antagonist ve příběhu“. *Strephonsays*. [online].

³ Yang, Hannah. „Antagonist vs Villain: What’s the Difference“. *ProWritingAid*. [online].

2 DEFINICE PSYCHOLOGIE

Další důležitý pojem, který je zahrnut i v názvu bakalářské práce, je psychologie. I tu je nezbytné si definovat, a hlavně také vymežit její propojení s literárními díly.

Psychologie má čtyři obecné cíle, a to popsat, vysvětlit a analyzovat lidské chování i prožívání.⁴ Sama o sobě je to společenská věda, která se zabývá duševními i vnějšími jevy ve snaze porozumět lidem, jejich chování a nadále vysvětlit určité postupy lidské osobnosti.⁵ V širším slova smyslu se zabývá funkcemi a vlastnostmi psychiky; specifičtěji pak psychickými stavy a jejich ději, dále osobností a jejími typy, vývojem psychiky jednotlivce a jeho životními krizemi a jejich následným řešením.⁶

Tato práce analyzuje literární charaktery, tedy osoby, a u nich je možné rozebírat jejich psychologickou stránku, přestože jsou vtištěny do fiktivního světa. U knihy *Podivný případ Dr. Jekylla a pana Hyda*, kde se nachází sérum jako vnější prvek však ne, poněvadž psychologický rozbor můžeme aplikovat pouze u člověka, zvířete nebo jiného živého organismu. Ty totiž nesou složitou mentální a behaviorální strukturu, která může být studována a analyzována. Vzhledem k tomu, že droga není živý organismus, nýbrž látka vyvolávající psychickou či fyzickou závislost u osob⁷, nelze ji psychologicky rozebrat. Pouze člověka, který ji užívá.

Obor psychologie využívá též pět hlavních teoretických přístupů, z nichž každý se specificky zaměřuje na jiná problematika a aplikuje jiné výzkumné metody. Jsou jimi: přístup biologický, pro který je neoddělitelným celkem tělo a mysl,⁸ behavioristický, jenž odmítá introspekci a zaměřuje se zejména na vnější procesy a na to, co je zachytitelné,⁹ dále kognitivní přístup, který se zakládá na snaze pochopit, jak se lidé učí, zpracovávají informace s ohledem na paměť a přemýšlejí o světě¹⁰, humanistický, který používá introspekci a jeho základním konceptem je seberealizace¹¹, a nakonec psychoanalytický, jež bude převážně aplikován v práci.

⁴ Plhánková 2003, s. 16.

⁵ „Psychologie a její vývoj, sociální charakter psychologie“. *Maturitní Otázky.cz* [online].

⁶ Malátková et. al, 2004, s. 810.

⁷ Nešpor, Zdeněk R. (ed.). „Drogy“. *Sociologická encyklopedie*. [online].

⁸ Plhánková 2003, s. 18–19.

⁹ Plevová a Petrová 2018, s. 31.

¹⁰ Kadleček, Michal. „Kognitivní psychologie“. *Studium Psychologie*. [online].

¹¹ Plhánková 2006, s. 218.

2.1 Psychologie u literární postavy

Již v předešlé kapitole zazněla zmínka o tom, že práce analyzuje literární charaktery, osoby, u nichž je možné rozebírat jejich psychologickou stránku. K tomu je vhodné tedy doplnit, že představitelé postav v příběhu se prezentují jako lidé se svými vnitřními rozpoleženými, a tak je tedy logické je za lidi považovat a jako k lidem k nim i přistupovat. Mají autorem přiřazené vlastnosti a charakteristiky, které jsou čerpány a inspirovány z reálného života, a tím tedy splňují veškerou humánní stránku.¹²

Literární postavy se zkrátka nedají považovat pouze za textové symboly už jen z principu, že je vnímáme a následně jejich činy interpretujeme jako lidské. Ovšem, pokud je v knize zmíněno jen jméno náhodné postavy a žádné její osobnostní rysy, o textový symbol se jedná, poněvadž jí autor nepodložil dostatečnými informacemi pro psychologii. Postava musí mít samotným autorem věnované atributy a v příběhu být natolik rozložena, aby se pak posléze dala i psychologicky analyzovat jako normální člověk.¹³

2.2 Psychoanalytický přístup

Se samotnou psychoanalýzou přišel Sigmund Freud, který stavěl svou myšlenku na tom, že všechny duševní prožitky a projevy chování jsou ovlivněné příčinou, za níž může nevědomý motiv. Psychoanalytický přístup je v mnoha ohledech hypotetický a často neověřený výzkumem, ovšem je mu výhodou, že se z jeho hlediska dá víceméně vysvětlit každý jev.¹⁴ Právě proto je i psychoanalýza společností zpochybňována, poněvadž vynáší na povrch věci, které jsou pro lidi nepříjemně poslouchatelné, a tak se její pravdu snaží odsunout a dedukované závěry popřít logikou. Její nejefektivnější aplikování spočívá v tom, že nejprve studujeme sami sebe a svoje vnitřní procesy osobnosti. Studii našeho vlastního já pak poznáváme realitu jevů a zjišťujeme, jaký je v podstatě záměr tohoto přístupu. O psychoanalýze se tedy v souladu s tím dá říct, že je z oboru medicíny „nejlidštější“, poněvadž se snaží zejména pochopit a rozložit člověka více empaticky než biologicky. Pracuje zejména s psychoterapeutickými koncepcemi a odkládá stranou chemickou a anatomickou představu o člověku.¹⁵ Tento přístup je v důsledku nejvhodnější pro prozkoumání čtyř zvolených antagonistů, poněvadž odkazuje na původy jejich chování a hypoteticky rozebírá veškeré okolnosti ke vzniku těchto příčin.

¹² Forster 1927, s. 69–71.

¹³ Fořt 2008, s. 31, 59.

¹⁴ Plháková 2003, s. 21.

¹⁵ Freud 1920, s. 5–9.

3 FRANKENSTEIN

Prvním zvoleným antagonistou mé práce je Netvor či také stvoření z gotického románu *Frankenstein*.

3.1 Stručný popis románu a jeho kontextu

Toto anglické dílo od Mary Shelleyové je jednou z nejvýznamnějších literárních prací 19. století a obsahuje hluboké zkoumání morálních dilemat, která jsou spojena s lidským svědomím a otázkami etiky vědy. Vydala jej roku 1818, a to ve svých pouhých dvaceti letech.¹⁶ Váže se k jeho vymyšlení i příběh. Ještě před tím, než se autorka provdala za francouzského básníka Percy Shelleyho, roku 1816, trávila spolu s ním a přáteli dovolenou ve vile u Ženevského jezera, která patřila Lordu Byronovi. Vzhledem k deštivému počasí trávili většinu času uvnitř a četli si společně knížky žánrově spadajícími pod výše zmíněný román. Jednoho večera si pročítali konkrétně hororovou francouzskou povídku *Fantasmagoriana* a po jejím dočtení se rozhodli, že se pokusí sepsat něco podobného. Započali mezi sebou soutěž, kdo z nich vytvoří děsivější příběh, a tím posléze vznikl autorčin slavný *Frankenstein*.¹⁷

3.2 Identifikace antagonisty a protagonisty v románu Frankenstein

Hlavní postavou knihy je mladý vědec Viktor Frankenstein se zájmem o přírodu a její hranice, který si usmyslí, že vynalezne svou vlastní živou bytost, a tím tak překročí dosavadní lidské možnosti. Potají sbírá a sestavuje tělo z mrtvých částí a pomocí elektřiny stvoření opravdu oživuje. Když se ale následně „netvor“ probouzí k životu, Viktor se obludného experimentu děsí a utíká pryč.

Již zde ze začátku vyplývá alarmující otázka, a to, zda měl Viktor Frankenstein, protagonista knihy, právo na to zneužívat moc přírody a vědy tímto způsobem, když si předem nepromyslel následky svých zkoumání a nechal jednoduše zvítězit vyhlídku moci nad rozumem. A následně se můžeme i ptát, zda tyto charakteristiky z něj neztělesňují protichůdnou sílu a tedy nenese-li tím pádem i stopy samotného antagonisty.

Po Viktorově úprku zůstane Netvor úplně sám a vydává se do světa bez sebemenšího tušení, co dělat a kam konkrétně jít. Přestože by se stvoření dalo považovat za horu sešitého masa

¹⁶ Guston a Finn et al., 2017, s. 24.

¹⁷ „1816 – Byron and Shelley meet in Geneva; Mary Shelley writes Frankenstein; Keats writes On first looking into Chapman’s Homer“. *KEATSH-SHELLEY HOUSE*. [online].

bez smysluplného uvažování, Frankensteinův výtvar dokáže cítit emoce jako normální člověk. Netvor prožívá pocity odmítnutí svým stvořitelem i celým světem. Cítí se osamoceny, snaží se pochopit svou vlastní existenci a také si přeje zapadnout do lidského světa a nalézt pochopení a empatii a prožít lásku prvkem romantického hrdiny.

Viktor Frankenstein si postupně uvědomuje následky svých vědeckých ambicí a jeho posedlosti mocí, poněvadž náruživá touha o své uplatnění vede k tragédiím. Stvoření při pátrání po svém tvůrci a v důsledku frustrace odmítnuté všemi začne zabíjet. Nejprve usmrtí Viktorova mladšího bratra Viléma a posléze i jeho nejlepšího přítele Jindřicha Clerval a ženu Alžbětu; na důkaz své pomsty a výhrůžky po tom, co mu Viktor odmítl vyrobit družku. Netvor si ji přál z prostého důvodu, aby na světě nebyl ve své ohyzdné podobě sám.

3.3 Psychologie Netvora a propojení s Victorem Frankensteinem

Podle obvyklých stereotypů se tak Netvor ve *Frankensteinovi* dá považovat za antagonistu; monstrum z hororu, kterého se lidi bojí už jen na základě toho, jak odlišně a hrozivě vypadá. I tento jednoduchý aspekt odkazuje na stereotypní pohled společnosti počátkem 19. století. V tomto období se sice uvolnila ošklivost do umění¹⁸ a umělecký směr romantismus ji dostal více do podvědomí. Ovšem, co se týká Netvora, pokud bylo v romantismu zruďné stvoření hlavní postavou, znamenalo to pro něj automaticky nešťastný konec. Ošklivost tedy vlivem stále konzervativní společnosti, neměla v romantismu své místo.¹⁹ Jisté fyzické deformace byly ještě tehdy považovány dokonce za prokletí, anebo za dostatečný důvod k vyloučení z komunity.²⁰

Netvor tedy splňuje charakteristické vlastnosti člověka a pouhým zjevem je už od začátku společností odvržen. Je tu i jistá podobnost s postavou Quasimoda z francouzského díla *Chrám matky Boží v Paříži* od Victora Huga, kde je zmíněný ústřední hrdina též společností odmítnut pouze kvůli svému vzhledu. Tento román se sice má odehrávat v 15. století, ale píše jej autor žijící ve výše zmíněném století devatenáctém a reflektuje do něj i svůj současný pohled. Dále je možné zmínit i román *Jana Eyrová* od Charlotte Brontëové, kde je hlavní hrdinka považována za „ošklivku“, poněvadž nesplňuje prototyp krásy své doby, a tím jsou v mnoha případech společností zpochybňovány i její schopnosti.

Dále pak knihy, které zachycují další stereotypní pohled devatenáctého století, zejména však pro sociální status jedince, a to *Oliver Twist* od britského autora Charlese Dickense anebo

¹⁸ Stará 2008, s. 38.

¹⁹ Patková 2010, s. 20.

²⁰ Tláskalová 2021, s. 43.

Anna Karenina od ruského spisovatele Lva Nikolajeviče Tolstého. Všechny tyto příběhy hlavních hrdinů spojuje boj vůči morálním normám a společenské konvenci své doby, ať už se jedná o fyzickou odlišnost či sociální status.

Proto když se zaměříme na morální dilema ve *Frankensteinovi*, vinou dle subjektivní dedukce přesahuje Netvorovo jednání samotný vědec. Stvoření samozřejmě nelze považovat za nevinné, ale jednoduše řečeno; nebylo zkrátka vhodné pro lidský svět bez jakéhokoli zkušeného vedení a bez ujasnění, co je dobré a co špatné. Vše se muselo naučit samo a bylo Viktorem vmanipulováno do našeho světa, zatímco samotný Viktor při jeho zkonstruování potřebné vzdělání, aspekty pro kvalitní žití a jisté informace o morálním konání člověka ve společnosti měl.

Netvor dokonce ukřivděně doznává své trauma, kdy musel studovat vše sám. Zmiňuje, že i když byl lidmi příjemně konsternován, věděl, že je jiný a že na základě jejich opovržení nikdy nebude vnímán jako další součást. Tehdy v něm proti vědci, ve vynucené osamocení, začala po tak traumatické události kypět zášť.

V rámci psychologie by to odpovídalo případu psychického týrání dítěte ve výchově, kdy je dítě vlivem nežádoucích rodičovských praktik narušeno ve svém zdravém a harmonickém vývoji. Konkrétně je poškozen jeho všestranný rozvoj osobnosti či se dokonce sníží jeho hodnota a společenský stav. Do takového případu se řadí i nejrůznější formy, jako například; izolování, citové odmítání dítěte nebo příliš vysoké nároky na dítě.²¹ Pojmeme-li tedy Netvora jako takové dítě a Victora Frankesteina jako jeho rodiče, poněvadž jej přivedl na svět, jednalo by se v takovém případě o formu emočního týrání v podobě zanedbání výchovy, a to konkrétně zdravotní i vzdělávací péče, zanedbání vývojových potřeb a dokonce plné opuštění dítěte.²²

Následkem všech těchto výše zmíněných událostí se Netvor proměnil v odpůrce svého patrona, a tím byl i posléze vyprovokován ke konání kriminálních činů. U Netvora nebyla od počátku rozvíjena morální a emoční inteligence pomocí komunikace a interakce s Victorem, takže mu nebylo umožněno se identifikovat s normami společnosti a následně k nim formovat svůj vlastní postoj.²³

Na sklonku života pocítil i samotný Victor Netvorovou bezmocnost v lidském světě a svou vlastní vinu na skutečněných tragédiích. Ovšem pro čtenáře je bez hlubšího zamyšlení vcelku snadné vnímat stvoření jako ústřední zápornou postavu, poněvadž jeden z dalších

²¹ „Fyzické a psychické týrání“. *DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM*. [online].

²² Vaničková, Hana. „Zanedbávání péče o dítě“. *Sancedetem.cz*. [online].

²³ Šulová 2004, s. 98, 127.

hlavních hrdinů, a to mořeplavec Robert Watson, kterému je celý příběh vyprávěn, se o Viktora oddaně stará a empaticky mu naslouchá. Watson sdílí pocity se svým přítelem a je také i posledním, kdo Netvora vidí živého.

Zpočátku jsem byl pohnut líčením jeho strastí. Když jsem si však vzpomněl, co mi Frankenstein řekl o jeho přesvědčivé výmluvnosti, a když jsem znovu pohlédl na přítelovo neživé tělo, zmocnila se mě opět nevole. „Bídáku!“ zvolal jsem. „Jak ušlechtilé, že jsi sem přišel, abys tu kňučel nad spouští, kterou jsi zavínil. Připadáš mi jako člověk, který vhodí pochodeň na blok domů, a když lehnou popelem, sedne si mezi ohořelé trosky a běduje nad jejich zkázou. Pokrytče! Kdyby ten, jehož oplakáváš, ještě žil, opět by se stal obětí tvé proklaté pomsty. Necítíš lítost, naříkáš jen proto, že oběť tvé zloby byla ti vyrvána z moci!“²⁴

Stvoření se vzhledem k okolnostem posléze oddává svému provinění, bere veškerou vinu na sebe a slibuje svou sebevraždu skokem na ledovou kru do moře. Nedostává se mu pochopení od nikoho a vzdává svou snahu o veškeré potřeby vyslyšení. Netvor tedy v závěru knihy zpečetňuje symptomy prožitého traumatu a spáchá sebevraždu ve své hluboké depresivní epizodě. Deprese se projevuje právě sebevražednými sklony, chutí uniknout z trápení, které se zdá být nekonečné.²⁵ Tyto pocity beznaděje odpovídají situaci Netvora.

Dále se tu projevují i nevytčené důsledky posttraumatické stresové poruchy, která se projevuje například těžko zvladatelnými emocemi, intenzivními fyzickými prožitky a impulzivním a agresivním chováním.²⁶

²⁴ Shelleyová 1969, s. 206.

²⁵ Praško a Buliková et al., 2009, s. 21.

²⁶ Kolk 2021, s. 10.

4 TŘI MUŠKETÝŘI

Jedinou zvolenou ženskou antagonistkou je Milady de Winter z románu *Tři mušketýři*, vydaného poprvé roku 1844. Dílo je ve své celistvé podobě trilogií. Ovšem zde rozebereme pouze první část trilogie složené ze dvou dílů, které jsou stěžejní z hlediska výběru antagonistky. V dalších dvou dílech, *Tři mušketýři po dvaceti letech* a *Tři mušketýři ještě po deseti letech* se Milady již nevyskytuje.

4.1 Stručný popis historického dobrodružného románu a jeho kontextu

Autorem románu je Alexandre Dumas starší, který dílo sepsal na základě historických námětů z období Francie v 17. století. Je ovšem třeba zmínit, že v mnohém slouží autorovi historické pozadí pouze jako atmosférický rámec pro oživení příběhu a možnost vyjádřit svůj subjektivní názor.

Postavy inspirované skutečnými lidmi jsou kupříkladu kardinál Richelieu, vévoda Buckingham či dokonce samotný ústřední hrdina d'Artagnan. Z paměti reálné předlohy d'Artagnana Alexandre Dumas i čerpal. V knize je také zmíněno obléhání tvrze La Rochelle, což je událost rovněž inspirována skutečným. Na bázi tohoto propojení historického kontextu s příběhem je čtenář přesvědčen o bližším dojmu skutečnosti, a to byl i hlavní záměr autora.

A. Dumas. při své spisovatelské praxi spolupracoval s profesorem dějepisu Augustem Maquetem, od něhož získával historické dokumenty.²⁷ Společně sepsali i autorovo další slavné dílo, a to *Hrabě Monte Christo*. Jejich spolupráce však trvala jen do konce padesátých let, kdy se rozešli ve zlém.²⁸ Maquet požadoval odškodnění za nedostatek uznání, jakmile se knihy vydaly a veškerá sláva padla na jméno Dumase. Posléze mu sice byla udělena finanční náhrada, ale Dumasovi bylo ponecháno osobní vlastnictví díla.²⁹

4.2 Identifikace antagonisty a protagonisty v románu Tři mušketýři

Příběh *Tři mušketýřů* je široce rozvětvený a oproti ostatním vybraným dílům se zdá i částečně složitější a bohatší na postavy. Děj je založen na setkání d'Artagnana s trojicí mušketýřů Athose, Aramise a Porthose, jejichž vrchní velitel je král Ludvík XIII. Společně bojují za spravedlnost a proti intrikám kardinála Richelieu, prvního ministra Ludvíka XIII., a také jeho tajným špehům Milady de Winter a Rochefortovi.

²⁷ Macura 1988, s. 231–232.

²⁸ „Alexandre Dumas“. *OSOBNOSTI.cz*. [online].

²⁹ Davies, Lizzy. „Film reignites literary debate over Alexandre Dumas's ghostwriter“. *The Guardian*. [online].

Román je ale zejména o lásce, a to ve všech různých podobách, což odpovídá literárnímu směru romantismu, pod nějž A. Dumas se svým psaním spadá. Píše o milostném poutu mezi lordem Buckinghamem a Annou Rakouskou, také d'Artagnanem a Constance, o bývalém svazku mezi Athosem a Milady de Winter a o přátelské lásce mezi mušketýry.

Muži v románu od A. Dumase jsou zkrátka ztělesněním bouřlivého rytířského hrdiny, který pod vlivem romantismu pro lásku a své sny trpí a bojuje. Romantismus sám o sobě je typický pro střet jedince se světem a ventilování jeho osobního nesouhlasu a rozporu s ním. Též je v něm touha po dobrodružství a vzpoura hrdiny žít si po svém a sám se rozhodovat, jelikož řád a pravidla romantického hrdinu svazují. Romantický hrdina jednoduše nechce být omezován³⁰, a to stručně shrnuje charaktery d'Artagnana a mušketýrů.

Z hlediska identifikace antagonistů a protagonistů je situace komplikovanější, než u ostatních vybraných děl, a to z důvodu děje bohatého na komplexní postavy. Je tu kardinál Richelieu, který je prototypem hlavního antihrdiny, ovšem toto označení je diskutabilní a zmiňuje se o tom i v předmluvě překladatel Jaroslav Janů.

Kardinálovi v příběhu nejde pouze o naplnění vlastní moci, ovšem jeho cílem je pozvednout slabou autoritu a nevyužitou moc královského rodu. Chce zejména posílit a upevnit francouzský stát, přestože pro svůj cíl je schopen využít i kruté prostředky. Richelieu se staví proti vysoké šlechtě, která v minulosti zemi nechala trpět a mnohdy snižovala autoritu samotného krále. Z toho důvodu chtěl povýšit moc měšťanstva, které drželo při králi. Richelieu uvažuje pokrokově, proto jako pro stát není vyloženě „padouchem“, avšak pro rytíře, mušketýry, pro ty, o kom kniha v podstatě vypráví, ano. Zakazuje jim souboje, ničí jejich rytířské ideály a v podstatě sabotuje jejich profesi.³¹

Oproti tomu jeho pomocná tajná ruka, Milady de Winter, má motivace poněkud sobečtější. Pracuje pro kardinála, aby ochránila samu sebe a intrikuje a manipuluje pomocí své fyzické krásy. Je typická pro svou krásnou a něžnou tvář a je to též jeden aspekt jejího přestrojení. Nikdo by neočekával, že je žena s tak andělskou tváří schopna těch nejhorších činů.

Pro práci je Milady jako antagonistka tedy psychologicky zajímavější, a to vzhledem ke svému životnímu příběhu. Ten se dozvídáme ke konci při její konfrontaci mušketýry, d'Artagnanem a kata z Lilie. Původně byla jeptiškou a svedla mladého kněze. Už tehdy porušila svatý slib. Společně chtěli posléze utéct, ale k tomu potřebovali peníze, a tak se nevyhnuli krádeži. Následně byli oba zatčeni. Milady se podařilo utéct, protože svedla

³⁰ Chaloupka 2005, s. 325.

³¹ Janů 1987, s. 9–10.

žalářníka, a knězovi vypálili znamení fleur-de-lis. Kat z Lilie, bratr kněze, Milady následně dopadl a svými slovy jí právem ostudné znamení fleur-de-lis vypálil také.

V křesťanství je lilie znamením čistoty a nevinnosti a je i označením Panny Marie či samotné Nejsvětější Trojice. Tento znak je hluboce spjat právě s Francií a její katolickou a královskou historií.³² V knize vypálení květu lilie symbolizuje zradu francouzské královské moci, cizoložství a dopuštění se kriminálních činů.

Později Milady a kněz znovu utekli a on ji vydával za svou sestru na malé faře v kraji, který patřil Athosovi. Ten se do Milady zamiloval a vzal si ji i přes odpor své rodiny. Kněz se nešťastný navrátil do své cely a oběsil se. Athos později odhalil, že má na rameni vypálený květ lilie a vydedukoval, že si jej vzala pouze pro peníze. Na dlouhou dobu žije Milady v přestrojení a pracuje pro kardinála, dokud hlavní protagonista d'Artagnan její tajemství identity neodhalí. Po jejich společném milostném aktu spatří její rameno a tehdy po jeho zradě Milady slíbí svou pomstu.

4.3 Psychologie Milady de Winter a její propojení s mužskými postavami

Milady je dle identifikace svůdná žena, která využívá svou atraktivnost k dosažení cílů. Je velmi inteligentní a vynalézavá, ale za sebevědomou a kontrolující maskou se nachází emočně nevyrovnaná a už ne tak sebejistá žena. Hlavní část její osobnosti totiž formují zkušenosti s muži, poněvadž nad ní mají určitou moc. Za příklad si vezmeme právě kata z Lilie, Athose, kardinála Richelieu a d'Artagnana.

Událost s katem z Lilie, který Milady dopadl a do konce života tak poznamenal, byla navzdory sobeckým okolnostem pro antagonistku traumatická. Konfrontace katem v závěru, kdy byla Milady odsouzena k smrti, ji ochromila, poněvadž právě kat z Lilie byl připomínkou momentu, kdy obdržela permanentní identifikátor hříchu.

V psychoanalýze „trauma“ označuje situaci, kdy násilný či šokující zážitek ponechává člověku zranění na duševní úrovni. Sigmund Freud popisoval a rozvíjel myšlenku traumatu jako následku externího násilí a jeho dopadu. Iniciální traumatická událost se pak podle jeho slov formuje dalšími symptomy z pozdějších událostí a s časovým odstupem a dále podvědomým opakováním traumatu.³³ To by odpovídalo případu Milady. I přesto, že byla označena právem, jednalo se u ní o traumatický zážitek, který byl v knize neustále opakován připomínkami na její morální selhání.

³² Ensign, Alison. „The Fleur-de-lis and Its Meanings and Uses“. *FamilySearch*. [online].

³³ Fletcher 2013, s. 125–126.

Když se podíváme zpětně na její propojení s Athosem, ten odhalil lilii na jejím rameni a opovrhnul jí předem bez jediného vysvětlení. Opět ji odsoudil na nižší úroveň a tím se znovu opakoval pro antagonistku traumatický proces. Kardinál Richelieu měl též nad Milady kontrolu, právě kvůli fleur-de-lis, a proto byla nucena pro něj pracovat. Jeho ochrana jí umožňovala skrýt hanbu z minulosti a nebýt za ni dopadena. d'Artagnan byl pak jen vygradovanou připomínkou její ostudy a opakovaně zmiňované trauma z označení zařadilo Milady pod jedinou kategorii a tu kategorii určovali muži. Z toho důvodu, že to byl právě muž, kdo ji prve zahanbil, byla pak v důsledku figura muže pokaždé spouštěčem traumatu. Proto svou pomstu následně Milady vykonávala převážně proti mužům.

K tomu je nutno ještě dodat, že osobnost člověka se formuje na základě interakcí s prostředím a v okolnostech životní praxe. Pokud nastane v životě moment, který nese extrémní zátěž na lidskou psychiku – například právě přílišná stresová situace – může to posléze vést k problémům v chování, osoby se mohou stát nepřizpůsobivými a mít potíže s udržením své identity a duševního zdraví.³⁴

Vzhledem k častým manipulačním technikám Milady, přílišné nezávislosti a bezohlednosti vůči druhým, by její osobnost projevovala stopy disociální či antisociální poruchy osobnosti. Ta je definována právě bezohledností v sociálních závazcích a nedostatečným cítěním vůči okolí. U těchto lidí není vybalancovaná rovina mezi chováním a sociálními normami, to znamená, že se nebrání dopustit kriminálních činů.³⁵ Dále těmto lidem dělá problém se přizpůsobit standardům morálního chování dané společnosti. Mají sklony ke lžím a manipulaci a sebeúctu získávají například z osobní moci. Nepociťují výčitky, když se dopustí ublížení na psychickém či fyzickém zdraví jiných lidí a myslí převážně na sebe.³⁶ Nebrání jim ani využít šarm pro dosažení svých cílů, což víme, že je klíčová vlastnost Milady.

Ke vzniku této poruchy napomohou geny, ale také traumatické životní situace, které poruchu podpoří a následně rozvinou.³⁷ V knize se o dětství Milady de Winter nedozvídáme, ovšem traumatická životní situace u ní nastala a mohla být spouštěčem právě pro vznik antisociální poruchy osobnosti. Řekněme, že jisté predispozice k „rebelii“ Milady měla již na počátku života, ale její chuť po pomstě, prohloubení manipulace a nutkání myslet jen na sebe, poněvadž na nikoho jiného se nemohla spolehnout, nastaly až po zážitku s katem z Lilie.

³⁴ Mikšik 2005, s. 82–84.

³⁵ „F60-F69 – Poruchy osobnosti a chování u dospělých“. *MKN-10*. [online].

³⁶ Halmlová 2018, s. 26.

³⁷ „Antisocial personality disorder“. *MAYO CLINIC STAFF*. [online].

Každou zkušeností se pak jen navrhovala zášť Milady k okolnímu světu a potřeba izolace do sebe sama.

5 PODIVNÝ PŘÍPAD DR. JEKYLLA A PANA HYDA

Druhým mužským antagonistou je pan Hyde z knihy *Podivný případ doktora Jekylla a pana Hyda*. Tato hororová novela skotského autora Roberta Louise Stevensona má jisté podobnosti s dílem *Frankenstein*. I zde se v příběhu poukazuje na překračování hranic vědy, protože i doktor Jekyll se stejně jako Victor Frankenstein stává obětí svých výzkumných procesů.

5.1 Stručný popis díla Podivný případ Dr. Jekylla a pana Hyda a jeho kontextu

Knihy byla publikována roku 1886, a tím pádem se přesouváme již na konec 19. století. I zde se projevují následky Průmyslové revoluce, která populaci od konce 18. století inklinovala k pokrokům v chemii. Doprovodným jevem byl i vznik továren a využití poznatků přírodních věd.³⁸

Novela R.L. Stevensona je považována za jedno z nejnápadnějších děl viktoriánské literatury.³⁹ Obsahuje hlubokou introspekci ústředních postav a zabývá se zejména dualitou lidské osobnosti. Napínavé stránce knihy přidává její samotné zpracování. Velká část díla je zkonstruovaná pouze z dopisů, skrz které čtenář odhaluje veškeré potřebné informace.

5.2 Identifikace antagonisty a protagonisty v díle Podivný případ Dr. Jekylla a pana Hyda

Příběh je vyprávěn právníkem a přítelem Dr. Jekylla panem Uttersonem. Pan Utterson by se tedy dal považovat za hlavní postavu, ale s ohledem na mé vyložení antagonisty a protagonisty na začátku práce, je logické za protagonistu považovat Dr. Jekylla, poněvadž jemu se jako protichůdná síla staví pan Hyde. Pan Utterson je do příběhu zakomponován jen proto, že se zajímá o zvláštní propojení mezi dvěma výše zmíněnými charaktery a není tak závažně ovlivněn panem Hydem jako právě Dr. Jekyll.

Příběh knihy je založen na protikladu mezi Henry Jekylllem a panem Hydem. Jekyll má velice kladnou osobnost; je oblíbený ve společnosti, milý, veselý a co se týče fyzických rysů,

³⁸ Malátková et al., 2004, s. 836.

³⁹ Demir 2021, s. 561–565.

tak vysoký a statný. Na základě svého experimentu s chemikáliemi vytvoří sérum, které mu umožní proměnit se do svého alter ega pana Hyda; do temnější stránky sebe samotného, a tím pádem i úplného opaku.

Edward Hyde se od Henryho Jekylla neliší pouze po psychické stránce, ale i tělem je o dost menší, znetvořený a svým výrazem v lidech vzbuzuje odpor a strach. Je zkrátka ztělesněním čirého zla a bezcitnosti.

Zprvu byly pohnutky lékaře ovlivněné pouze fascinací a naplněné podobnou touhou po moci jako u Victora Frankensteina, ale postupně dostatečně nepropracované sérum se vymyká Dr. Jekyllovi kontrole, a tudíž jeho zvrhlé alter ego přebírá veškerou moc nad jeho tělem.

I samotné sérum se dá považovat na základě mé definice antagonisty jako záporný vnější prvek. Je v podstatě spouštěčem protichůdné síly proti Dr. Jekyllovi. Jedná se ostatně o drogu, která má na tělo Henryho Jekylla špatné psychické i fyzické dopady.

5.3 Psychologie pana Hyda a propojení s Dr. Jekylllem

Na základě identifikace vyplývá, že antagonisty v knize máme dva. Sérum užívané Dr. Jekylllem, o kterém ovšem z kapitoly o psychologii už víme, že nemůžeme psychologicky rozebrat, a následky chemické látky v podobě Pana Hyda. Ten je ztělesněním všeho zlého. Nelze však opomenout, že je též pouze důsledkem Jekyllových experimentů ve vědě, kdy se pokouší z lidské osobnosti osamostatnit princip zla, a existuje jen na základě jeho vůle. Z toho vyplývá jednouchá teze, a to, že Hyde není nikdo jiný než Jekyll.⁴⁰ Tím pádem máme antagonistu přímo v těle protagonisty. Už samotné jméno Hyda tomu jednoduchým šifrováním z anglického jazyka napovídá (hide – skrýt, tajit).⁴¹

Z hlediska psychologie by se u Dr. Jekylla mohlo jednat o případ mnohočetné poruchy osobnosti, zkráceně DID. Ta je definována též jako porucha identity charakterizována dvěma nebo více rozlišitelnými osobnostními stavy, u nichž pacient či lékařský pozorovatel může hlásit, že tyto osobnostní vztahy se projevují výraznou diskontinuitou v pocitu sebe samotného. Jednodušeji formulováno, že identity opakovaně přebírají kontrolu nad tělem jedince a jeho chováním. Porucha je doprovázena změnami ve vnímání, chování, vědomí i paměti a ve smyslových a motorických dovednostech.⁴²

Proměna Henryho Jekylla do Edwarda Hyda byla doprovázena absolutním oddělením se od své původní identity a narušeným chováním, které vedlo až k pošlapání nevinného děvčátka

⁴⁰ Wright 1994, s. 255.

⁴¹ Ottovo nakladatelství 2008, s. 98.

⁴² Brand a Loewenstein et al., 2014, s. 496.

na ulici a posléze i násilné vraždě člena parlamentu. Rozuzlením dospíváme k jedinému tvrzení podporovanému definicí Disociativní poruchy osobnosti, a to tomu, že Henry Jekyll a Edward Hyde jsou jedno a totéž, a tím pádem analyzujeme psychickou stránku člověka u jediné osoby. Nejnebezpečnější protichůdnou silou Dr. Jekylla je Hyde; tudíž on sám.

DID je vyvolána zejména z důvodu traumatických událostí, nebo zneužíváním, které u jedince nastaly v dětství. Během určitého traumatického zážitku, kterým si daný člověk prošel, disociace jedinci pomůže v překonání situace, která by byla jindy obtížná unést.⁴³

O dětství Dr. Jekylla se v knize přímo nedozvídáme, ovšem z jeho závěrečného dopisu je očividné, že měl vždy tendenci ukazovat jinou tvář v soukromí a jinou na veřejnosti. Také, že zápasil s identifikací sebe samotného a že se v podstatě necítil nikdy svobodný. Jekyll se i zmiňuje, že dvojí povaha u něj vygradovala ještě před tím, než pozřel sérum, a to se dá považovat za obtížnou a těžko překonatelnou situaci.

Nemůžeme ale plně podložit, že jeho DID by bylo vyvolané traumatem, ovšem vnitřní iritace a dlouhodobý stres, které byly tak dlouho potlačované, vyplynuly na povrch po spouštěči v podobě chemické látky. U této problematiky se zastavíme z důvodu, že se jedná i o ústřední zápletku v příběhu a DID lze posunout na okraj jako možný důsledný proces. Pojmeme-li Henryho Jekylla totiž jako dobového narkomana, jednalo by se o situaci, kdy se pokoušel vyhledávat komfort v sérum jako v možném úniku od sebe samotného. V podobě pana Hyda se dostal do stavu, kdy se nemusel zabírat společenskými odezvami, ale byl látkou natolik ovlivněn, že se do kolektivu a starého života už nebyl schopen zapojit. Odpudivý vzhled Hyda by pak odpovídal současnému nadužívání drog, kdy kolabuje fyzická stránka jedince. Pan Utterson by byl tak pouhým názorným příkladem blízkého člověka v životě drogově závislé osoby, který sleduje přítelovu nešťastnou evoluci.⁴⁴ Doktor Jekyll tak splňuje veškeré symptomy drogově závislého člověka, poněvadž ze začátku s chemikáliemi experimentuje, následně je v pozici odmítání svého hroutícího se stavu, posléze se pokouší s drogou i přestat, když vidí její dopady, ale nakonec nad ním droga vítězí a on se dostává do postavení, kdy si její vliv užívá a kdy už jí není schopen ani odporovat. Považuje sérum za jediný kladný element ve svém životě.⁴⁵

V rámci navýšené frustrace dvojího života děleného na osobnost Jekylla, kterou do té doby společnost znala a na osobnost, kterou si vybudoval sám ve svém soukromí, se nebyl už Jekyll schopen proto navrátit ke svým starým ideálům. Všechny tyto aspekty tak vedly

⁴³ Drescher, Jack. „What Are Dissociative Disorders?“. *American Psychiatric Association*. [online].

⁴⁴ Comitini 2012, s. 113.

⁴⁵ „Jekyll and Hyde: Drug Addiction“. *UKESSAYS.COM*. [online].

k plnému rozštěpení jeho identity a strana Hyda se pro něj stala tím nejvhodnějším azylem, poněvadž v jeho podobě mohl být Jekyll ztělesněním svého nejhoršího já a nemusel se nadále omezovat na charakter ze své minulosti.

Jekyll tedy není jen dobovým úkazem DID, ale také vzhledem do drogové závislosti lidí v období Viktoriánské éry. Vlivem své závislosti si narušil neurologický systém drogou natolik, že prohloubil část své osobnosti, která se během svých transformativních let nikdy nevyrovnala s výše zmíněnými frustracemi vlastní identity, a tou byl Hyde. Hydova podoba čistého zla byla pak jeho únikem a ztělesněním reakce na tyto vnitřní souboje, se kterými se ve skutečnosti Henry Jekyll nikdy nevypořádal.

6 FANTÓM OPERY

Posledním mužským antagonistou práce je Erik z románu *Fantóm opery*, který se stal podkladem pro vznik mnoha muzikálů i filmů.

6.1 Stručný popis románu *Fantóm opery* a jeho kontextu

Autorem díla je francouzský novinář a dramatik Gaston Leroux narozený roku 1868, jenž kvůli svému snu stát se novinářem a divadelním kritikem dokonce opustil svou právnickou kariéru.⁴⁶ Nebyly to však jediné důvody. Celý soudní systém jej iritoval a z vlastních zkušeností až do konce života vůči němu zůstal skeptický. Potrpěl si na spravedlnosti a jeho odtažitý postoj k soudnímu systému a omylům se odráží i v jeho beletrii.⁴⁷ Motiv spravedlnosti je znatelný i v samotném Fantómovi opery.

Román vydaný roku 1910 je údajně inspirován skutečnými událostmi; alespoň to se dozvídáme z předmluvy samotného autora, který se zmiňuje o reálnosti Fantóma a o tom, že jeho pravdivost doložil dokumenty a svědectvím:

Fantóm Opery existoval. Vůbec to nebyla, jak se dlouho věřilo, jen inspirace umělců, pověra ředitelů a směšný výtvar vzniklých mozků slečen z baletního sboru, jejich matek, uvaděček, šatnářek a vrátné. Ano, existoval, z masa a kostí, ačkoli budil všechna zdání opravdového fantómu, totiž stínového přízraku.⁴⁸

⁴⁶ „Gaston Leroux“. *SIMON & SCHUSTER*. [online].

⁴⁷ Rollyson, Carl (ed.). „Gaston Leroux“. *eNotes*. [online].

⁴⁸ Leroux 1991, s. 7.

Zápletka knihy je domyšlená a samotná skutečnost Fantóma diskutabilní, ale dohledatelná reálná tragédie, která se odehrála v pařížské opeře, byla spojena s pádem lustru.⁴⁹ Tento stěžejní incident v knize se ve skutečnosti udál roku 1896, kdy sedmitunové osvětlení z křišťálu a bronzu usmrtilo člověka, který stál pod ním. Jen s výjimkou toho, že se nejednalo o zpěvačku, nýbrž o vrátného, a bylo to přisuzováno pouhé náhodě, nikoliv pomstě přízraku z podzemí.⁵⁰ Proto nelze považovat autorovu předmluvu jako vhodný zdroj k potvrzení o existenci skutečné předlohy Fantóma.

Mimo stěžejního tématu, že je prostředí opery strašeno záhadným hudebním géniem, je kniha o lásce. Konkrétně o milostném trojúhelníku mezi Christinou Daaé, Vikontem Raoulem a Erikem. Raoul se s Christinou znají od dětství a jejich pouto by se dalo popsat jako čisté a romantické, zatímco vztah mezi Christinou a Erikem je daleko komplikovanější a místo na čistotě je založen spíše na posedlosti, a to ze strany Fantóma.

6.2 Identifikace antagonisty a protagonisty v díle Fantóm opery

Protagonisty knihy máme k rozboru dva; Raoula a Christine, poněvadž se jedná o ústřední postavy, do jejichž cesty se staví Fantóm, tedy antagonist. Mladičký Raoul je prototypem zamilovaného hrdiny, který je zastáncem role ochránce Christine. Je bohatý a galantní a podle knihy, kde je popisován jako mladík s krásnými modrými očima a dívčí pleť, i fyzicky atraktivní. Zdá se být úplným opakem Erika, který je násilný a ke všemu se narodil se znetvořenou tváří, již skrývá pod maskou, aby neděsil okolí. Je schopný vraždit nevinné lidi, jen aby dosáhl svých cílů. Disponuje ovšem ohromným talentem a jeho hlas je klíčem ke Christine. Ta je krásná, něžná a talentovaná sopranistka. Jeden z ústředních aspektů, který proto pojí Christinu Daaé a Erika, je hudba.

Erik se do Christiny zamiluje při jejím prvním vystoupení, kdy ji uslyší zpívat, a posléze se stane jejím tajným učitelem. Má na ni ohromný vliv, poněvadž Christina je uhranutá hlasem, který se k ní v soukromí navrácí a spojí si návštěvy Fantómova hlasu se svým otcem. Ten jí před svou smrtí slíbil, že až zemře, sešle jí z nebe Anděla hudby.

Vliv Erika je tak v mnoha chvílích dokonce silnější než její láska k Rauolovi. Dokud totiž nezjistí skutečnou identitu Hlasu a nespátří pravou tvář Fantóma, je pro Christinu tajemný učitel jednoduše odkazem otce a nechce o něj přijít.

⁴⁹ Russo, Gillian (ed.). „Discover the real history behind The Phantom of the Opera“. *New York Theatre Guide*. [online].

⁵⁰ Livesey, Anna. „Ten mysteries behind the magnificent opera garnier“. *Theatre In Paris*. [online].

6.3 Psychologie Erika a Christiny Daaé

Z hlediska psychologie nás budou ovšem zajímat charaktery pouze dva, Erik a Christine, jelikož jejich motivace v příběhu jsou daleko obsáhlejší a psychologicky hodnotnější než Raoula.

Christine je výše zmiňovanou smrtí otce poznamenána. Jeho ztráta v ní vyvolává lhostejnost vůči zpěvu, který vždycky zbožňovala a ve kterém jí on sám nejvíce podporoval. Erik se proto stane takovým lékem na její indiferentnost a probudí v ní znovu lásku ke zpěvu. To by odkazovalo z psychologie na takzvaný „otcovský komplex“. Otcovský komplex konkrétně v psychologii znamená skupinu neúmyslných asociací k otci. Jednodušeji řečeno, jde o situaci, kdy mají lidé s tímto komplexem tendenci konat záměrná či podvědomá rozhodnutí, která jsou spojená s obrazem jejich otce.⁵¹ C. G. Jung o otcovském komplexu u žen dokonce říká, že může vést k touze po duchovním rozvoji a k poznání vyššího smyslu existence.⁵² To by vysvětlovalo Christininu přesvědčení o propojení Hlasu s vyšší mocí; tedy Andělem hudby seslaným z nebes. Dále by existence otcovského komplexu u Christine vysvětlovala její vázanost na Fantóma. V těžkém a temném období byl Erik vyplněním Christininých mezer po ztrátě rodiče, který jí byl velmi blízký.

Christinin otec zemřel v jejích šestnácti letech. To znamená, když byla protagonistka ještě dítě. U dětí je častým případem, že si po úmrtí rodiče následně hledají jistou „náhradu“, zkrátka někoho, kdo bude kompenzovat nepřítomnost tohoto autoritativního vzoru. Později pak mají zejména dívky ve svém životě sklony k idealizaci mužů a očekávání jejich vysněného ideálu nebývá ve většině případů naplněno.⁵³ Taková situace odpovídá gradaci v knize, kdy je Christine odhaleno, že se nejedná o její vysněnou představu něžného Anděla hudby, nýbrž o vyhlášeného Fantóma, který se dopouští v opeře brutalit.

Erikova násilná a vzteklá povaha a jeho přílišné upnutí na Christinu ale též nese možné vysvětlení. Antagonista má od narození zohavený obličej a příčinou toho jím bylo vždy opovrhováno. V knize se Erik dokonce zmiňuje – tehdy, kdy mu Christina přes opakovaná varování serve masku – že jeho otec jej nikdy ani neviděl a matka mu z hrůzy darovala první masku, aby se na něj nemusela dívat. Nebyla schopná antagonistu ani pojmenovat, a tak si jméno podle svých slov vybral sám. Z domu následně utekl, protože v něm nenalezl pochopení ani lásku, která by se od rodičů bezpodmínečně očekávala.

⁵¹ „Father complex; The How and Why of Daddy Issues“. *THE CHILD THERAPY LIST*. [online].

⁵² Jung 1997, s. 275.

⁵³ Čermáková 2022, s. 20–24.

I zde je podobnost s Netvorem z *Frankensteina*. Odmítnutí lidmi i nejbližším stvořitelem zprvu jen na základě vzhledu. Stejně jako Netvor i Erik se nenarodil s touhou konat zlo, ale byl ke zlým činům „donucen“ kvůli okolnostem. V knize je i doslovně zmíněno: „Zdalo se totiž, že nerozeznává dobro a zlo...“⁵⁴

Jednalo by se u něj v souvislosti s tím o velmi podobný případ jako u stvoření, které též nebylo naučeno žádným morálním zákonitostem. Erik si přál někam patřit, přál si být jako ostatní, přál si být milován a svět jím opovrhnul stejně jako Netvorem. Z těchto důvodů se i Fantóm izoloval do temného podzemí, kde toužil být navždy ukryt před zraky lidí.

Antagonista dále projevuje během knihy známky přílišné agrese, která vede k nekontrolovatelným výbuchům vzteku, trpí úzkostným strachem z opuštění ze strany Christine a vyjadřuje indikace malého sebevědomí, které jej následně nutí k izolaci a zahořklé nenávisti vůči lidem. Tyto symptomy by mohly odpovídat hraniční poruše osobnosti, která je charakterizována nestabilními projevy chování, jež mohou vést až k teatrálnosti, a to zejména v interpersonálních vztazích. Lidé s touto poruchou mají problémy s udržováním hranic jak k sobě, tak k ostatním lidem. HPO je obecně definovaná jako emočně nestabilní porucha osobnosti, při níž lidé reagují impulzivně bez přemýšlení nad následky. Typické jsou násilné výbuchy, a to konkrétně, když je jedinec terčem kritiky. Ovšem je důležité poznamenat, že agresi nemusí vždy mířit jen na okolí, nýbrž i na sebe.⁵⁵

Všechny tyto údaje by odpovídaly situacím v knize, kdy byl Erik ponížěn lidmi z důvodu své fyzické stránky a ventiloval nenávistné emoce skrze agresi proti lidem i sobě. Kupříkladu, když mu Christine sundala masku, Erik pronesl sebenenávistný monolog, kdy se ponižoval stejným způsobem, jaký slýchal od lidí ze své minulosti.

Dalším projevem HPO je i strach z opuštění. Lidé s touto poruchou vynakládají nesmírnou snahu vyhnout se opuštěnosti jiným člověkem a takové situace bývají velmi dramatické a projevují se i sebedestruktivním chováním. Někteří jedinci jsou pak až dokonce závislí na druhém člověku a jejich přijetí. V dalším případě jsou pak i příliš chladní a distancovaní.⁵⁶ V momentě, kdy Christine Erikovi strhla masku, jeho sebe nenávistné řeči byly doprovázené sebedestruktivním chováním, kdy popadl její ruce a nutil ji, aby mu servávala z jeho umrlčí hlavy kůži.

Následně po této obsesivní fázi, kdy Erikovi hrozilo, že jej Christine opustí, se distancoval a pak vzápětí znovu propadl přílišným emocím a prosil o ujištění, že jej neopustí.

⁵⁴ Leroux 1991, s. 295.

⁵⁵ Grambal a Praško et al., 2017, s. 10.

⁵⁶ Nguyen 2022, s. 8–9.

Náhlé výkyvy nálad jsou typické pro HPO. Erik tedy projevuje jisté znaky hraniční poruchy osobnosti a vzhledem k událostem v jeho dětství, kdy se mu nedostalo náležité rodičovské výchovy, byl zanedbán a emočně týrán, shoduje se i s jedním z možných důvodů příčin rozvoje HPO. Ta vzniká právě i ze ztráty rodičů před šestnáctým rokem života či zanedbanou péčí o dítě a je podpořená určitými stresovými faktory z okolního prostředí.⁵⁷

Máme v tom případě i možné vysvětlení pro pouto mezi Erikem a Christine z obou stran. Erik si přeje být milován a ujištěn o tom, že s ním Christine zůstane. Ta k němu ale spíše, nežli milostný cit pociťuje lítost. Cítí se jím být natolik ovlivněná, že se obává, že od něj nikdy nedokáže odejít a prosí Raoula, aby ji dokonce unesl. Necítí však vůči Erikovi zášť, i když je jím manipulována a nahání jí strach, možná právě proto, že z knihy je znatelné, že Erik by Christine nikdy fyzicky neublížil. Miluje ji více než sebe a ke všemu ji propustí k Rauolovi, když mu dochází, že nemá smysl ji u sebe držet vynucením.

Pouto Erika a Christine je ve výsledku založené přednostně na vzájemném pochopení, empatii a motivacích, které se pojí s jejich prožitými traumaty z minulosti.

7 PARALELY ČTYŘ VYBRANÝCH ANTAGONISTŮ

Poslední kapitolou jsou paralely mezi Netvorem, Milady de Winter, panem Hydem a Erikem, a to v tom smyslu, jaké podobnosti mezi sebou jednotliví antagonisté navzájem nesou, i přesto, že se v mnoha případech jedná o zcela odlišné charaktery.

7.1 Traumatická událost a přizpůsobení se roli antagonisty

To, co spojuje všechny mnou vybrané antagonisty, je jistě trauma či hluboká negativní zkušenost. U Netvora to bylo opuštění a nepřijetí ze strany Victora Frankensteina a lidí, s nimiž se při své životní cestě setkal a přál si jimi být zapojen do kolektivu. U Milady to byl pocit mužské převahy nad její osobou a šokující událost, kdy byla poníženě označena katem z Lilie. U pana Hyda potlačená frustrace Jekyllovy nemožnosti identifikovat své pravé já a závislost na droze a u Erika též nepřijetí a odmítnutí rodiči i světem.

U každého z antagonistů nadešel takzvaný „bod zlomu“, který pak následně definoval jejich následující kroky v životě. Dovolím si k případu všech těchto antagonistů, kteří jsou pro každého čtenáře zprvu jen ztělesněním zla, poznamenat, že jsou to pořád jen lidé. Lidé, kteří se dostali do stavu potlačení. Sigmund Freud o takovém stavu píše, že je to jeden ze základních způsobů, jak se vypořádat s napjatou atmosférou vykonstruovanou z nějakého

⁵⁷ Gunderson a Hoffman 2005, s. 13, 79.

konfliktu; tedy výše zmíněného bodu zlomu. To znamená, že taková situace či myšlenka je pak našemu nevědomí nepřístupná a následně si pak neuvědomujeme následky našich agresivních pohnutek.⁵⁸

Každý člověk je od narození vystaven těm nejrůznějším vlivům a životním nárokům, s kterými se následně pak musí vyrovnávat a adaptovat se. Na tom, jak se s nimi ale vyrovná závisí mnoho okolností, například, zda má daný jedinec vhodné podmínky pro to takové vlivy ustát a či se pak dostane do vhodného stavu adaptace; tudíž takového, kdy si člověk udržuje relativně stabilní stav vnitřní rovnováhy.⁵⁹

Vzhledem k životním zkušenostem a příběhu každého z antagonistů se jich takový stav netýká, poněvadž jejich forma adaptace spočívala v přijetí své záporné části osobnosti. Netvor z *Frankensteina* a Erik z *Fantóma Opery* se pojali jako stvůry, a to stejným způsobem, jakým je přijalo i jejich okolí; dle toho se pak takové úloze přizpůsobili. Milady se plně ujala své role, která spočívala v tom, že je se svým označeným ramenem ztělesněním zrady a hříchu, a doktor Jekyll přijal celou svou zformovanou amorální a zvrácenou část osobnosti jménem pan Hyde.

7.2 Samota

Dále všechny čtyři antagonisty spojuje samota. Každá z postav se dostala do určitého stavu izolace a musela se svou nestabilní stránkou osobnosti vypořádat sama. Netvor se uchýlil do samoty tehdy, kdy byl lidmi odmítnut, Milady držela ze studu svou skutečnou identitu v tajnosti, doktor Jekyll v podobě pana Hyda byl též sám se svým tajemstvím oproštěn od světa a Erik se separoval do podzemí. Všichni čtyři v průběhu knihy zůstali, ač třeba jiným způsobem, sami se svými životními komplikacemi.

7.3 Odvaha a soběstačnost

Neoddělitelnou další podobností všech čtyřech je i soběstačnost, odvaha a schopnost jednat sám za sebe. Netvor se dokázal přizpůsobit svému údělu adaptovat se v životě a naučit se o samotě všemu potřebnému, co obyčejní lidé. Odvážně se pokusil i o navázání kontaktu s jinými lidmi a opakovaně se snažil vysvětlit stranu svého osobního příběhu. Milady de Winter splňující jistými aspekty prototyp emancipované ženy v 17. století také se

⁵⁸ Coan 1999, s. 96.

⁵⁹ Paulík 2017, s. 11–13.

svým neústupným charakterem konfrontovala veškeré životní výzvy. Ať už se jednalo o vypálené znamení fleur-de-lis anebo odpor protagonistů vůči její osobě.

Sama si vydobývala cestu ke svým cílům, přestože opovrhla konvenčním společenským normám a zákonu. Antagonista v těle protagonisty pan Hyde, nebo také Dr. Jekyll, odvážně čelil následkům svého séra ve své samotě a byl si v závěru natolik vědom vším, co svými vědeckými ambicemi zapříčinil, že byl schopen se připravit i o vlastní život. Rezolutně se posléze doznal i v dopise ke svým charakterovým nedokonalostem. Erik, stejně jako Netvor z *Frankensteina*, čelil osamocené cestě, při níž se přizpůsobil světu ve svém atypickém fyzickém zjevu. Bojoval o jedinou osobu, kterou ve svém životě miloval, a byl ochoten se jí pro její vlastní pozitivní dopad i vzdát.

7.4 Paralela se současnými antagonisty

Vybraní antagonisté v této práci jsou zejména ze starší literatury, v rozmezí 19. až počátku 20. století, ale když nahlédneme na některé současné antagonisty, kteří jsou dobově mnohem známější, jsou si s těmito čtyřmi úzce podobní a spadají tak pod určitý typ antagonisty v této práci.

Například Joker, nejznámější záporná postava DC světa a inspirace pro mnoho filmových snímků. Tento antihrdina byl poprvé představen v prvním díle komiksu *Batman* z roku 1940, který obsahoval čtyři příběhy, z nichž jeden byl pojmenován přímo po něm. Série komiksu psaná Billem Fingerem a ilustrovaná Bobem Kanem a Jerry Robinsonem vycházela posléze až do roku 2011.⁶⁰ Zajímavostí je, že Joker byl původně zamýšlen jen jako jednorázová postava, ale získal si ve světě vysokou míru oblíbenosti a stal se tak po celá desetiletí hlavním nepřítelem Batmana.⁶¹

V prvním komiksu je Joker představen jako přímý zločinec a později se idea tohoto antihrdiny začíná proměňovat a čtenáři se dozvídají o jeho minulosti. V komiksu *Batman: The Killing Joke* z roku 1988 je odhaleno, co zapříčinilo jeho atypický fyzický zjev, a to bílou pokožku, zelené vlasy a rudé rty. Jako obyčejný člověk, který se pokoušel sehnat peníze pro svou nově vznikající rodinu, se dostane do kriminální branže a Batman, ochránitel zákona, se jej pokouší dopadnout. Joker při útěku skočí do nádrže s kyselinou, a tím se stává podobiznou žolíkové karty a Batmanovou hlavní protichůdnou silou.⁶²

⁶⁰ „Batman (1940–2011) #1“. *Batman Fandom*. [online].

⁶¹ „The Joker“. *Batman Fandom*. [online].

⁶² Nebáznivá 2021, s. 17.

Jen na téhle jediné události z mnoha Jokerových příběhů, můžeme aplikovat stejný princip jako u předešlých čtyřech antagonistů. Joker měl důvod k tomu, aby se stal opakovanou překážkou Batmana, poněvadž ten se stal příčinou k nedosažení jeho cíle; k sehnání peněz pro svou těhotnou ženu. U Jokera nadešel i v tomto případě přelomový moment, traumatická událost, a to, když spadl do kyseliny, a přišel tak o své původní já.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala propojením oboru psychologie s literaturou, z důvodu psychoanalytického rozboru čtyř antagonistů, a to: Netvora z *Frankensteina*, Milady de Winter ze *Tří mušketýrů*, Pana Hyda z knihy *Podivný případ doktora Jekylla a pana Hyda* a Erika z románu *Fantóm opery*.

Při důkladném zkoumání psychických osobnostních stránek těchto čtyř charakterů bylo docílení vyžadovaného porozumění k jejich uskutečněným činům a motivacím v příběhu. Dále jsem se za pomoci psychoanalytického přístupu v psychologii dobrala výsledného vysvětlení pro jejich protichůdnost vůči protagonistům v knize. Na základě toho jsem pak obhájila vymezení specifického typu antagonisty, který se stává antagonistou důsledkem traumatické události či osobní negativní zkušenosti.

Mým prvotním osobním cílem v práci bylo přesvědčit čtenáře o svých teoriích a iniciovat je k empatickému pohledu na zmíněné antagonisty pomocí doložené odborné studie. V tomto ohledu jsem dospěla k závěru, a to právě díky studiu psychologických odborných textů, že není třeba čtenáře přesvědčit o své vlastní pravdě, nýbrž mu jen nabídnout možné hypotetické vysvětlení pro antagonistické konání.

Výsledky mé práce tak přinesly jistý teoretický vhled na dobové ztvárnění duševních a mentálních poruch u literárních postav od průběhu 19. a počátku 20. století, kdy medicínské postupy nebyly na tak vysoké úrovni jako nyní.

I přes mou pečlivou analýzu a systematický přístup je třeba podotknout, že práce nepokryla všechny možné existující varianty osobnostních poruch u čtyř daných antagonistů a je tím tak otevřená k dalšímu potenciálnímu zkoumání.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Prameny

- Brontë, Charlotte. *Jana Eyrová*. Přel. Jarmila Fastrová. Frýdek-Místek: Alpress, 2007.
- Dickens, Charles. *Oliver Twist*. Přel. Emanuel Tilsch a Emanuela Tilschová. Praha: Dobrovský, 2021.
- Dumas, Alexandre. *Tři mušketýři I.,II.* Přel. Jaroslav Janů. Praha: Albatros, 1987.
- Felscherinow, Christiane. *My děti ze stanice ZOO: příběh narkomanky: podle protokolů zachycených na magnetofonových páscích zpracovali Kai Hermann a Horst Rieck*. Přel. Zuzana Soukupová. Praha: Mladá fronta, 1987.
- Finger, Bill; Kane, Bob. *The Joker*. New York: DC Comics, 1940.
- Hugo, Victor. *Chrám Matky Boží v Paříži*. Přel. Milena Tomášková. Praha: Academia, 2009.
- Moore, Alan. *Batman: The Killing Joke*. Il. Brian Bolland. New York: DC Comics, 2012.
- Leroux, Gaston. *Fantóm opery*. Přel. Jiří Václav Svoboda. Praha: I. Železný, 1991.
- Shelley, Mary Wollstonecraft. *Frankenstein*. Přel. Tomáš Korbař. Praha: Lidové nakladatelství, 1969.
- Stevenson, Robert Louis. *Podivný případ doktora Jekylla a pana Hyda*. Přel. Jarmila Fastrová. Praha: Dokořán, 2008.
- Tolstoj, Lev Nikolajevič. *Anna Karenina*. Přel. Jaromír Hrubý. Praha: Dobrovský, 2013.

Literatura

- Brand, Bethany L.; Loewenstein, Richard L. et al., „Dissociative Identity Disorder“. In *Gabbard's Treatments of Psychiatric Disorders*. Ed. Glenn O. Gabbard. US: American Psychiatric Publishing, 2014, s. 496.
- Comitini, Patricia. „The Strange Case of Addiction in Robert Louis Stevenson's Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde“. In *Victorian Review*. US: The Johns Hopkins University Press, 2012, s. 113.
- Coan, Richard W. *Optimální osobnost a duševní zdraví: hrdina, umělec, mudrc nebo světec?* Přel. Eduard Bakalář. Praha: Grada, 1999.
- Čermáková, Aneta. *Úmrtí otce a jeho vliv na psychosociální aspekty rodinného života*. Magisterská diplomová práce. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2022.
- Demir, Berrin. „The Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde by Robert Louis Stevenson, Longmans, Green and CO, England, 1886. Apollonian and Dionysian Dichotomy: The

- Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde.“ In *The Journal of Academic Social Science Studies*. Kutahya: Kutahya Dumlupinar University, 2021. s. 561–565.
- Fletcher, John. *Freud and the Scene of Trauma*. New York: Fordham University Press, 2013.
- Forster, Edward M. *Aspects of the Novel*. New York: Harcourt, Brace and Company, 1927.
- Fořt, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008.
- Freud, Sigmund. *A general introduction to psychoanalysis*. New York: Boni and Liveright, 1920.
- Gunderson, John G.; Hoffman, Perry D. et al. *Understanding and Treating Borderline Personality Disorder: A Guide for Professionals and Families*. Arlington: American Psychiatric Publishing, 2005.
- Guston, David H.; Finn, Ed. et al. *Frankenstein: Mary Shelley: Annotated for scientists, engineers, and creators of all kinds*. London: MIT Press, 2017.
- Grambal, Aleš; Praško, Ján et al. *Hraniční porucha osobnosti a její léčba*. Praha: Grada Publishing, 2017.
- Halmlová, Martina. *Osobnostní psychopatologie měřená alternativním modelem pro DSM-V*. Diplomová práce. Praha: Katedra psychologie PedF, 2018.
- Chaloupka, Otakar. *Příruční slovník české literatury od počátků do současnosti*. Brno: Centa, 2005.
- Jung, Carl Gustav; Barz, Helmut et al. *Výbor z díla 2 – Archetypy a nevědomí*. Přel. Eva Bosáková a Kristina Černá et al. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997.
- Macura, Vladimír. *Slovník světových literárních děl*. Praha: Odeon, 1988.
- Malátková, Jolana et al. *Ottova encyklopedie A–Ž*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004.
- Mikšík, Oldřich. *Hromadné psychické jevy: (psychologie hromadného chování)*. Praha: Karolinum, 2005.
- Nebáznivá, Natálie. *Konstrukce postavy Jokera ve snímcích Batman (1989), Temný rytíř (2008) a Joker (2019)*. Bakalářská práce. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2021.
- Nguyen, Nam Tien. *Vnitřní prožívání lidí s diagnózou hraniční poruchy osobnosti*. Magisterská diplomová práce. Brno: Psychologický ústav FF MU, 2022.
- Ottovo Nakladatelství, *Anglicko-český, česko-anglický slovník*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2008.
- Paulík, Karel. *Psychologie lidské odolnosti*. Praha: Grada, 2017.

- Patková, Andrea. *Proměny estetiky ošklivosti na konci 19. století*. Bakalářská práce. České Budějovice: Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2010.
- Plevová, Irena; Petrová, Alena. *Vybrané kapitoly z obecné psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2018.
- Plháková, Alena. *Dějiny psychologie*. Praha: Grada, 2006.
- Plháková, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2003.
- Praško, Ján; Buliková, Barbora et al. *Depresivní porucha a jak ji překonat*. Praha: Galén, 2009.
- Stará, Tereza. *Estetika ošklivosti*. Bakalářská práce. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 2008.
- Šulová, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2004.
- Tláskalová, Tereza. *Člověk s postižením v dobách raného novověku*. Bakalářská práce. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2021.
- Van Der Kolk, Bessel A. *Tělo sčítá rány: jak trauma dopadá na naši mysl i zdraví a jak se z něj léčit*. Přel. Monika Martinková. Brno: Jan Melvil Publishing, 2021.
- Vlašín, Štěpán. *Slovník literární teorie*. Praha: Československý spisovatel, 1984.
- Wright, Daniel L. „The Prisonhouse of My Disposition: A Study of The Psychology of Addiction in Dr. Jekyll and Mr. Hyde.” In *Studies in the Novel*. Denton: The Johns Hopkins University Press, 1994, s. 254–267.

Elektronické zdroje

- „Alexandre Dumas“. *OSOBNOSTI.cz*. [online]. [cit. 2024-04-04]. Dostupné z: <https://zivotopis.spisovatele.cz>.
- „Antisocial personality disorder“. *MAYO CLINIC STAFF*. [online]. [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.mayoclinic.org>.
- „Batman (1940–2011) #1“. *Batman Fandom*. [online]. [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://batman.fandom.com>.
- Davies, Lizzy. „Film reignites literary debate over Alexandre Dumas's ghostwriter“. *The Guardian*. [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com>.
- Drescher, Jack. „What Are Dissociative Disorders?“. *American Psychiatric Association*. [online]. [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.psychiatry.org>.
- Ensign, Alison. „The Fleur-de-lis and Its Meanings and Uses“. *FamilySearch*. [online]. [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.familysearch.org>.

„Father complex; The How and Why of Daddy Issues“. *THE CHILD THERAPY LIST*. [online]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné z: <https://www.thechildtherapylist.com>.

„Fyzické a psychické týrání“. *DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM*. [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://www.ditekrize.cz>.

„F60-F69 – Poruchy osobnosti a chování u dospělých“. *MKN-10*. [online]. [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz>.

„Gaston Leroux“. *SIMON & SCHUSTER*. [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.simonandschuster.com>.

„Jekyll and Hyde: Drug Addiction“. *UKESSAYS.COM*. [online]. [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://www.ukessays.com>.

Kadleček, Michal. „Kognitivní psychologie“. *StudiumPsychologie*. [online]. [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.studium-psychologie.cz>.

Livesey, Anna. „Ten mysteries behind the magnificent opera garnier“. *Theatre In Paris*. [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.theatreinparis.com>.

Mckinney, Laura. „Kdo je antagonist ve příběhu“. *Strephonsays*. [online]. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://cs.strephonsays.com>.

Nešpor, Zdeněk R. (ed.). „Drogy“. *Sociologická encyklopedie*. [online]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz>.

„Psychologie a její vývoj, sociální charakter psychologie“. *MaturitniOtazky.cz* [online]. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz>.

Rollyson, Carl (ed.). „Gaston Leroux“. *eNotes*. [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.enotes.com>.

Russo, Gillian (ed.). „Discover the real history behind The Phantom of the Opera“. *New York Theatre Guide*. [online]. [cit. 2024-03-31]. Dostupné z: <https://www.newyorktheatreguide.com>.

„The Joker“. *Batman Fandom*. [online]. [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://batman.fandom.com>.

Vaničkova, Hana. „Zanedbávání péče o dítě“. *Sancedetem.cz*. [online]. [cit. 2024-03-15]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz>.

Yang, Hannah. „Antagonist vs Villain: What’s the Difference“. *ProWritingAid*. [online]. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://prowritingaid.com>.

„1816 – Byron and Shelley meet in Geneva; Mary Shelley writes Frankenstein; Keats writes On first looking into Chapman’s Homer“. *KEATSH-SHELLEY HOUSE*. [online]. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z: <https://ksh.roma.it>.

PRAKTICKÁ ČÁST: Bezvýchodnost

Marion vstala z hlinité země uprostřed malého lesa podél asfaltové cesty. Byla celá ulepená od bahna. Vzduch byl vlhký a černá tma ji umožňovala vidět jen na pár kmenů opelichaných stromů kolem.

Podívala se na své ruce, aby si lépe přivykla na přítmi, a místo toho zahlédla zaschlé skvrny v dlaních. Krev. V té tmě ji rozpoznala jen kvůli doprovodnému nepříjemnému bodání a štípání. Musela si kůži natrhnout, když se snažila zachytit kořene jehličnamu, zatímco ji tahal ten cizí chlápek v mikině za kotníky. Neviděla mu do tváře. Shmutá kapuce do obličeje skrývala jeho identitu. Pamatovala si jen, že na pár chvil se jí podařilo spatřit bledý odstín modrých očí.

V tom jí silně zapulzovalo v hlavě a ona si s bolestným sykotem přiložila dlaň na temeno. Na konečcích prstů pocítila mazlavou tekutinu. Zase krev. Praštila se? Nebo ji něčím přetáhl ten maniak? Nezvládala se soustředit. Hlavou jí kolovalo stovky otazníků a chumelily se do nevzhledného černého uzlu. Nebyla si schopna ani rozvzpomenout, co se jí to vlastně stalo. Pamatovala si jen chlápka v kapuci. A ty oči. Ty oči!

Se zrychleným dechem se ve strachu rozhlížela okolo sebe. Schovával se tu někde? Co když se odněkud vynoří a dodělá, co začal? Zavrtěla hlavou. Nesměla se nechat ochromit panikou i přes nemožnost si propojit předcházející dění.

Sklopila zrak pod sebe. Proč se probudila pod kupkou hlíny? Nejspíš si myslel, že je po jeho úderu do hlavy mrtvá, a pokusil se ji v rychlosti zahrabat neúspěšně pod lesní špínu. Tahle teorie o nedůslednosti vraha byla to jediné, co jí teď dávalo smysl.

Okamžitě si jako na povel zkontrolovala zapínání kalhot, zda není poničené. Pokoušel se ji znásilnit? Vysvětlovalo by to, proč se s ním prala. Ale zip i knoflíky byly v pořádku. Tak daleko se našťěstí nedostal. Oddechla si, ale rozhodně to neeliminovalo úzkostné sevření na prsou. Třásla se a nemohl za to jen noční chlad. Co po ní tedy chtěl, když ne styk, a proč se tu vůbec ocitla?

Zašmátrala v kapse u potrhané šušťákové bundy, kde měla mobil. Nebyl tam. Okamžitě se svezla na kolena a začala prohrabávat svůj provizorní hrob. Odřené dlaně ji štípaly ještě víc, když zbrklými pohyby sunula zeminu. Musela si je protřepat, aby palčivost zahrnala. Okradl ji! Jak teď někomu zavolat? V mobilu by pro ni určitě byla nápověda a mohla by někoho požádat o pomoc. Ale koho? A co by mu vlastně řekla? Proč si sakra nemohla na nic vzpomenout?!

Zaslechla zvuk motoru a s heknutím se přikrčila k zemi. Dva žluté kužely světla ozářily silniční svodidla a pak se brnivá melodie ztratila zase v dálce. Oddechla si. Nemohla jen

tak vyjít na cestu. Bylo by to pro ni moc riskantní. Jakékoli auto, které by jí zastavilo, bylo potenciálním nebezpečím a ona teď nemohla věřit nikomu.

Vydala se tedy na režim autopilota proti směru silnice lesem a kdykoli spatřila v dálce vozidlo, skryla se za nejbližší kmen. Mezitím si při své osobní hře na schovávanou snažila setřídít předcházející události dohromady. Viděla ale jen mlhavé záběry promítané, jak ve starém biografu. Bodání v hlavě jejímu rozvzpomínání taky nenapomáhalo. Potlačila fyzickou bolest a zaostřila na promítačku v myslí.

Viděla své šněrované boty, pod nimiž se rychle míhal chodník z žulových kostek. Před někým za dne utíkala. Bylo to před tím cizím chlápkem? Na moment se zastavila a zavřela oči, aby se obraz lépe zkreslil. Ale místo toho se jí vybavil jiný. Viděla bílé vchodové dveře do rodinného domku se zahradou olemovanou červeným plotem. Dům jí byl povědomý, ale probouzel v ní úzkostný strach. Pohled na něj Marion doslova hrnul žluč do krku. Proč?

Oči okamžitě zase otevřela a předklonila se. Dech měla zrychlený a cítila, jak jí kyselost zaplňuje hrtan. Nechácala, co to mělo znamenat. Ten chlápek jí musel majznout po hlavě teda pořádně. Pomalu totiž zjišťovala, že si nedokáže vybavit vůbec nic ze svého života, kromě svých dvaceti minut od probuzení. Chtěla hlasitě zařvat z té bezmocnosti, která ji zaplavovala. Stále z ní nevyprchal prvotní šok z toho, že vstala uprostřed cizí krajiny a z vlastního provizorního hrobu.

„Ježíši, co se to děje?“ zašeptala do ticha. Hrdlo měla suché a při polknutí cítila malé jehličky, jak kdyby polykala písek.

„Co se to děje?“ opakovala v předklonu a potupně čekala na vyvrácení vnitřku svého žaludku. Nic z ní ale nevyšlo. Nejen, že si nedokázala nic vybavit, nebyla schopna vůbec ničeho! Ani zvracet!

Marion se napřímila a opřela se o kmen stromu. Se zakloněnou hlavou koukala na mezery mezi korunami stromů, kde se míhala indigově zbarvená obloha.

„Co budu dělat? Pověz mi,“ drmolila přidušeně k výši, jako by snad samotný Bůh mohl rozhrnout větve a odpovědět jí.

Rozplakala se. Na policii jít nemohla. To věděla stoprocentně. Ale jak bylo možné, že zrovna tímhle si byla tak jistá? Nebyla si přeci jistá ničím! A přesto měla jakousi blokádu v mozku pokaždé, když o policii rozmyšlela. Byla to způsobené momentální nedůvěrou vůči všem? Co by jim vlastně řekla? Ne. Policie prostě nepřicházela v úvahu. Její tělo jí k tomu vzdávalo jasný signál a musela se teď na něj spoléhat, dokud se jí vzpomínky nevrátí zpátky.

Došla na konec lesa a nepřestávala se splašeně rozhlížet. Uvnitř ní se rozkládala skličující obava, že ji někdo každou chvíli napadne. Byl to stejný pocit, jako kdyby stála

před vyšší autoritou a s černým svědomím odřikávala lživý scénář. A přitom nic přece neprovedla! Vždyť se probudila krvavá a uprostřed lesa po napadení! Proč její tělo zaplavoval pocit viny? Bylo to spojené s adrenalinem, který ji od prvního momentu poháněl kupředu? Byl to pocit viny z toho, že si nedokáže vybavit víc než své jméno?

Zachvěla se a smotala třesoucí se prsty do dlaně. Příliš se nořila do dotazů. Musela se soustředit na to, co bylo teď a tady.

Před ní byla louka a za širokým prostranstvím dohlédla na pár zahradních domků. Projely jí další úzkostné jehličky. Zahradní domky. Naháněly jí hrůzu. Ale proč? Byl mezi nimi i ten s bílými dveřmi a červeným plotem? Měla by ho najít, protože byl momentálně tím jediným vodičkem? Ale co když v něm nebylo bezpečno? Přeci jen pouhý obraz toho obydlí v ní vyvolával nepopsatelný děs.

Nemohla tu ale jen tak stát a čekat, než na ni odněkud vyskočí ten šílenec ze křoví. Musela přeběhnout louku a skrýt se v té vesnici. Nebo to bylo město? Proč si proboha nepamatovala ani tohle? Místo hlavy jí na krku visela jen slepá mapa zaplněná roztěkanými myšlenkovými procesy, které se v její beznaději nedaly správně na mapu umístit.

Marion se rozběhla, jak nejrychleji dokázala. Hlava se na protest ozývala, jak kdyby jí projížděly zrezivělé hřeby, a tělo se otřásalo při každém dopadu podrážky. Ale pohánělo ji vpřed vědomí, že se za chvíli ukryje a unikne ze spárů svého pohřebiště.

Svalila se vyčerpáním u popelnic stojících na hranici travnatého pole. Nejprve se ale podívala za sebe, zda ji někdo po celou dobu běhu nepronásledoval. Nic. Všude bylo ticho. Takové, co jí až iritovalo svou proniknutelností a které narušovala jen její rozdivočelá mysl křičící: Kde to jsem? Co se mi to krucinál děje? A proč si nic nepamatuju?

Marion sevřela rty pevně k sobě, aby z ní nevyšel hlasitý vzlyk. Tak strašně se bála. A ještě víc jí děsilo, že ani neví, čeho přesně se má bát. Vnímala jen návaly úzkosti z neznámého a drtila prsty v dlaních, které se klepaly takovou vervou, jak kdyby se chystaly od jejího těla oddělit.

Přikrčila se za tříděný odpad, aby nebyla tolik na očích, a pokoušela se v klidu rozmyslet, co dál. Kůži jí prosákl pot a s kombinací zaschlého bahna si teď přišla ještě špinavější. To ale momentálně nebylo tak podstatné. Musela uvažovat alespoň s tou minimální kapacitou informací, která jí v mozku ještě zbyla.

Zase se jí myslí promítl náhodný záznam. Nebyl to však ani zahradní domek, ani její běžící kecky. Ne. Viděla smějícího se hezkého kluka za stolem v kavárně. Nemohlo mu být ani dvacet. Něco jí vyprávěl, ale na jeho smích bylo cosi nepříjemného a křečovitého.

Bože, odkud ho znala? Byl jí povědomý, ale nedokázala si jeho rysy k nikomu přiřadit. Tmavě hnědé vlasy, tvář s pár jizvami od akné a bledě modré oči. Marion projela další řezavá čepel, která jí navýšila teplotu těla. Ty oči. Ty oči znala! Měl je přeci ten chlápek z lesa!

Očividně spolu tedy sdíleli i předchozí vzpomínky a nebyl to jen náhodný pokus o její zabití. Ale proč by ji zabíjel? Byl to snad nějaký psychopatický stalker? Nebo kamarád, kterému přeskočilo? Měla tolik otázek, ale musela si je už konečně přestat klást. Stejně se její logika teď ztrácela v chaotickém uzlu nevědomí. Prioritní pro ni teď bylo dostat se do krytého bezpečí a pokusit se i přes vzdor těla vyvolat pamětní průlom. Spoléhalo na to, že až se trochu uklidní, bude to s její hlavou snadnější.

Přikrčená se tedy začala plížit podél stěny prvního domu. Cítila, jak jí krev naráží prudce do žilnatých stěn a vzdává najevo, že chce ze stresu vytéct z jejího oběhu ven. Postupovala ale i pod tlakem odhodlaně dál.

Opustila stěnu baráku a dostala se do travnaté uličky z jedné strany ohraničené dřevěnou bránou a z druhé drátěným plotem. Proběhla jí a pak se natiskla na další nejbližší omítku domu. Vůbec netušila, kudy přesně se má vydat. Pohled jí spadl pod sebe a zjistila, že stojí na totožném chodníku z žulových kostek, po němž utíkala ve své vizi.

Dech se jí zadrhl při cestě z úst. Tudy běžela. Ale před čím? Kdyby se tak ve své představě dokázala otočit a zjistit, jestli prchala před tím chlapem, co se jí pokoušel zabít, anebo to způsobilo něco jiného.

Hlavou jí bez varování prolétl další obrázek. Stála na veřejných záchodech a dívala se na svůj ubrečený odraz v zrcadle s mobilem u ucha. Nechápatě myšlenku zpracovávala a snažila se ji propojit s předešlými indiciemi. Nic jí ale nedávalo smysl. Veřejné záchody nekorespondovaly ani s rodinným domkem, jejím útekem a ani s klukem z kavárny.

Nebyl čas nad tím však přemýšlet, dokud pro to neměla svůj vhodný azyl. Prosmýkla se mezi tujími a sunula se úzkým prostorem podél žulového chodníku. Město spalo. Nikde nebylo ani rozsvíceno, a tak vynaložila tu největší snahu proto, aby na sebe neupozornila, byť jen jediným zvukem.

Došla na konec ulice a vyšla zpoza tují. V přikrčení se rozhlédla, zda není někdo v jejím zorném poli. Nic. Mrtvo. Doslova tu chvíl pes. Za celou dobu nezaslechla ani štěkot. Přišla si jako jediná přeživší po světové apokalypse.

Napřímila se, když už si byla jistá, že je tu sama a v bezpečí. Chtěla se vkrást někomu na zahradu a ukrýt se v kůlně, když ho v tom šeru zahlédla. Lesklý červený lak odrážející se v měsíčním světle od zasazených prkýnek v zemi. Ten plot z jejího vidění.

Polkla. Byl to on? Byl to ten dům? V krku měla najednou bariéru, co jí znesnadňovala dýchat. Přeběhla ulici a skrčila se za zaparkované auto u sousední vily. Pohledem spočinula na bílých dveřích na zápraží a dvou patrech obyčejného rodinného stavení. Ano. Byl to ten dům. Měla by jít dovnitř? Děsil ji. A přesto, jako by ji k sobě poutal neviditelnými vlákny, aby do něj vstoupila.

Vstala tedy zpoza auta a každým krokem, kterým se sunula ke karmínově zbarveným vratkům, jí na prsa padala větší tíha. Ten barák odněkud znala. O tom byla přesvědčená. Pohled na něj v ní vyvolával tak silné dějá vu, že chtěla z frustrace zařvat do nočního ticha. Její nynější handicap, kvůli kterému si nedokázala nic vybavit, ji mučil o to víc.

Zírala konsternovaně na barák a jako nepříjemný červ si výjev probíjel cestu její hlavou. Za sebou zanechával však pouhé prázdno a doprovodný stres.

Marion se odvážila dojít k brance a povolila zástrčku. Plůtek malinko zavrzal. Na moment zaváhala. Bylo rozumné chodit dovnitř? Tělo, jako by se jí rozdělilo na dva tábory. Jedna část chtěla utéct daleko pryč a ta druhá byla mámena domem k sobě.

Povzdechla si. Druhá polovina nad ní přeci jen zvítězila. Po úzké cestičce se doplahočila až na verandu. Atmosfériou ve vzduchu, jak když se stáhne hladina oceánu před masivní vlnou, působil dům skoro opuštěně. Jak kdyby v něm roky nikdo nežil. To Marion nahánělo ještě větší neklid a omezovalo ji to ihned vstoupit. Přešlapovala tedy několik minut na prahu a pak s polknutím hlasitého výdechu vzala za kliku bílých dveří. Nebylo zamčeno. Po celém těle se jí rozlilo štiplavé horko a srdce jí vyskočilo do krku. Už nemělo cenu utíkat. Byla tady. Ale kde vlastně?

Vstoupila do chodby s několika páry dámských a pánských bot. Na zaklesnutém věšáku na stěně visela kšiltovka, kabát a péřová bunda, a přímo před ní stoupaly schody do druhého patra. Marion to tu přišlo známé. Dokonce jí to tu i povědomě vonělo. Květinovým rozprašovačem a čistotou.

Odvážila se vyjít na levou stranu a cestou popadla deštník jako provizorní zbraň. Jazykem si přejela suché patro a se zatajeným dechem vstoupila do vedlejší místnosti. Obývací. Velký světlý gauč, koberec s kravím vzorem a plazmová televize vtěsnaná do volného prostoru obří skříně plné sošek a dalších serepetiček.

Za sebou zaslechla pohyb. Rychle se otočila s deštníkem nad hlavou a ztuhla. Stál tam on. Ten kluk z kavárny. Ten chlápek z lesa! Na sobě měl ale pro změnu bílé tričko a trenýrky, jak kdyby právě vstal z postele. Ne mikimu, pomocí které se před ní snažil zahalit.

Marion se nedokázala pohnout. Tisíce mrazivých rampouchů se jí prohnalo pokožkou.

„Marion, vrátila ses,“ zašeptal a prohlédl si ji krapet zděšeným pohledem. Znal její jméno a díval se na ni skoro lítostivě. V šoku ze sebe nedokázala nejprve nic vypravit a pociťovala, jak se v ní kupí odpor. Co si to dovoľoval? Pokusil se k ní přiblížit a ona zaječela do hluché nálady, která ji doprovázela už od lesa.

„Nepřibližujte se! NE!“ prskla na něj. Nedokázala s ním setrvat v jedné místnosti. Musela ven. Musela pryč, než jí ublíží!

„Bál jsem se o tebe,“ sdělil ji smutně tichým tónem a Marion se znovu obrátil žaludek. Byl nechutný. Na co si to tu proboha hrál? Vždyť ji před chvílí zahrabával v lese! Vždyť to on ji praštil do hlavy, a teď si za nic na světě nemohla na nic vzpomenout.

„Lžete! Pokusil jste se mě zabít! Zaživa jste mě pohřbil!“ plivala v rozhořčení a on ji věnoval tak upřímně šokující pohled, že by mu ho dokonce i uvěřila, kdyby neměla hlavu plnou alarmujících varování proti jeho osobě.

„Kriste pane, Marion! Snažil jsem se tě chytit a promluvit si s tebou! A proč mi vykáš? Copak si nic nepamatuješ?“ udržoval si klidný tón, ale i on se třásl. Nemohla se nechat zlámat. Byl možná bravurní herec, ale ona stoprocentně věděla, že je nepřítel. Věděla to. I když si nepamatovala skoro nic, tohle byla její jediná jistota a musela se jí držet.

„Vím jen, že jste se mě pokusil zamordovat! A okradl jste mě! Utíkala jsem před vámi! Kdo vůbec jste?!“ Párkrát zamrkal a pak se s napřaženými rukama před sebou v obraně posadil na okraj gauče. Ona proti němu pořád bojovně držela velký deštník. Nechápala, proč někdo, kdo se po ní sápal, by tu teď zmoženě seděl a obhajoval se.

„Marion, co se ti stalo,“ zašeptal zdrchaně do prázdna větu, která nevyzněla ani jako otázka. Spíš jako konstatování zajetého faktu. Co to tu předváděl? Určitě ji chtěl znejistět, vyvést z pozornosti, a pak na ni v její slabosti vystartovat a dokončit svůj násilný útok. Ano. To bylo ono!

„Jsem přece Valter. Valter!“ zdůraznil své jméno rovnou dvakrát.

Valter. Marion si ho opakovala v duchu pořád dokola. Zнала to jméno. Jistěže ho znala. Ale čím víckrát si ho přeřikávala, tím víc jí nepříjemně tlačilo na mozkovou káru a chtěla ho znovu vyhnat z hlavy pryč.

„Tvůj přítel, Marion!“ dodal a ona si v reakci znechuceně odplivla.

Pak si ale rázem vybavila scénu v kavárně, kde se na ni usmíval. Mohl to být její přítel? Možná v minulosti, a proto v ní jeho jméno povědomě rezonovalo. Nic to ale neměnilo na tom, že se s ním utkala v lese!

„Jsi možná tak zrádce! Ne můj přítel!“ protestovala a rozmáchla deštníkem ve vzduchu.

„Vždyť si mě praštil a zahrabal!“ opakovala i ona dokola svou verzi a Valter bezradně svěřil hlavu.

„Nezahrabal jsem tě, Marion. Běžel jsem za tebou, to ano! Ale nepokoušel jsem se tě zabít! Nikdy bych toho nebyl schopnej!“

Marion se zarazila. Netušila proč, ale v závěru jeho prudší reakce jí tělo v nesouhlasu zabrnělo. Bylo tak deprimující, že nedokázala určit, zda mluví pravdu.

„Nevím, co si pamatuješ, ale asi se není čemu divit. Po tom, co si viděla,“ doplnil tak tiše, že ho skoro stěží zaslechla.

Posléze se podíval kamsi před sebe a sevřel rty, jako by potlačoval brek. Něco jí tu nesesdělo. Vůbec se nepozastavoval nad tím, jak příšerné přeci je, že si ho nedokáže vybavit. Že si nedokáže vybavit vůbec nic! Choval se, jako kdyby s ní tyhle záležitosti zažíval běžně.

Valter se na ni znovu podíval tím zkroušeným pohledem, který nenáviděla a který celému tomuhle momentu akorát nasazoval nálepkou bizarnosti. Proč na ni tak zíral? Proč na ni tak zíral těma modrýma očima, které ji neúnavně pronásledovaly od lesa? Tvářil se, jako by snad slyšel její myšlenkové pochody.

„Co myslíš tím, po tom, co si viděla?“ odvážíla se nakonec zeptat a svěřila deštník poděl těla.

Chvěla se. Bála se, co řekne. Ale přesto, jako by se něco mezi nimi zlomilo, a ona mu dala příležitost k tomu vypovědět i svou stranu. Nic jiného jí nezbývalo. Kdyby ji chtěl Valter zabít, udělal by to v tomhle vylidněném a malém prostoru už dávno.

„Ty si opravdu nepamatuješ vůbec nic, vid’?“ otázal se jí skoro něžně a Marion zavrtěla hlavou.

Mezery v paměti jí stresovaly a ze zoufalosti začala plakat.

„Zavolala si mi ze školy, že potřebuješ odvést domů, protože nechceš, aby tě rodiče viděli brečet. Nechtěla si jim vysvětlovat, co se stalo s těma kreténama z tvoji třídy. Vybavuje se ti to?“

Marion se zamračila a pak se s hlasitým výdechem chytla za hlavu. Ano. Ta vizualizace jejího odrazu na veřejných záchodech s mobilem u ucha! Bylo to ve škole. Tělem se jí prodrál známý pocit komfortu spojený s Valterem.

Volala mu, protože byl jedinou osobou, na kterou se vždycky mohla spolehnout. Tak proč v ní přesto vzbouzel pocit stísněnosti, když tu spolu byli? A co znamenala v tom případě ta rvačka v lese?

„Ukradli ti pár dnů před tím deník z tašky a pak ho zveřejnili na net a zesměšlili. Měla si v něm úplně všechno. Svoje pocity. To, že se chceš zabít. To, že nezapadáš. Všechno,“ pokračoval opatrně, když viděl, že se Marion začíná pomalými krůčky dostávat k sobě.

Rázem se jí před očima začala prezentovat celá škála zmatených snímků.

Cítila bolest na hrudníku, která se postupně rozlévala po celém těle. Viděla svůj škrabopis a dopadající slzy na řádky poseté inkoustem. Viděla, jak stránky trhá a mačká a pak následně zase vlepuje.

Ano. Její deník. Její tajná emoční sbírka, kterou sepisovala celé roky.

Valter naklonil hlavu mírně do strany, aby zkontroloval její chvilkové oddělení se od přítomnosti.

„Vzpomínáš?“ zeptal se a Marion přikývla, zatímco popotahovala.

Jako by prožívala ty vpisované události znovu. Nedokázala se do všech sice plně ponořit, ale vnímala efekt a následné dopady, které na ni ty situace měly. Její organismus se zmítal v traumatických emocích, které konstruovaly její bytost. Byla nešťastná. Jak to, že se do tohoto teroru nevmísily žádné pozitivní odezvy?

Valter, jako by opět vyslyšel její obavy, vzápětí promluvil:

„Snažil jsem se ti s tím pomáhat, ale nikdy si mě moc nenechala. Trvalo ti se otevřít a bral jsem jako úspěch, když si mi svěřila alespoň část z toho všeho.“ Marion se na něj zadívala přes vodní bránu mezi víčky a tiše zasténala.

Snažila se mu věřit. Mluvil k ní přeci s tak velkou dávkou něhy. Ale mozek ji Valterovu plnou existenci v životě ještě nedovolil rozklíčovat.

„Pokračuj,“ hlesla plačky.

„Ne. Nebudu pokračovat, dokud si nevzpomeneš na to zásadní, co bylo v tom deníku. Jinak se nepohneme, Marion,“ odvětil Valter a ona nechápavě nakrčila obočí.

Vždyť už si vzpomněla. Spolužáci ji šikanovali. Nebyla šťastná. Nedokázala se otevřít.

„Přemýšlej, Marion!“ pobízel ji Valter a ona odmítavě vrtěla hlavou.

Proč na ni tak tlačil? Proč to bylo tak důležité?

„To zásadní, Marion!“

„Já nevím!“ vypálila rozhořčeně.

Ale pak se zasekla v pohybu. Její nitro začalo vzdorovat. Upustila deštník na zem a klopýtla dozadu. Soukromé kino v její hlavě začalo na plátno přenášet další pamětní film.

Viděla chatu u jezera. Zaslechla odněkud z dálky smích a pak ji před očima stanula postava kudrnaté dívky asi v jejím věku. Zнала ji. Jistěže ji znala! Byla to Nancy. Její kamarádka!

„Už víš?“ pokusil se do toho vstoupit Valter, ale Marion neodpovídala. Neobratně se posunula dozadu a musela se zachytit komody po svém boku. Svrhla pár orámovaných fotek a zajíkla se. Ne. Nebyla to její kamarádka. Nechala ji přeci na té party!

Marion viděla nejasnou scénérii na jakémsi večírku v dřevěném srubu. Bílé kelímky a obličej opilých kluků blízko u ní. A Nancy ohlížející se na ni a pak utíkající pryč. Zatímco... Zatímco ležela na zemi!

Marion se zapřela celou vahou o skříňku s šuplíky. Jedna orámovaná fotka se svezla na zem a pokojem se rozlehl zvuk praskajícího skla.

Valter vypadal, že se chce zvednout a zachytit ji, ale respektoval, že mu ještě plně nevěří.

„Ne. Ne. Ne,“ mumlala Marion ve snaze nedovolit poslednímu záběru se promítnout, ale mozek jí už předem stanovil, že je připravena.

Před očima měla záda Nancy ve fialovém topu, a když pohled svezla níž, viděla svá nahá rozkročená stehna s vyhrnutou džínovou sukni. Ležela na zemi uprostřed podlahy ve srubu, jak při obětním obřadu.

Rozbolelo jí celé tělo a nitro se jí v odporém znechucení smrštilo k sobě. Nemohla se hnout stejně jako tehdy v tom srubu, kdy ji zdrogovali a znásilnili. Těch pět! Těch pět cizích nechutných kluků, které znala jen od vidění a s kterými ji Nancy klidně nechala samotnou.

Zrada kamarádky Marion pomalu zasahovala víc než vědomí, že se nad jejím dívčím tělem vystřídala parta úchyláků. Chtěla zase zvracet. Chtěla vyzvrátit každíčkou část ze svého těla a nebýt.

Podívala se na Valtera vyděšeně a zmoženě z návalu informací, kterými ji její hlava znenadání bezcitně bombardovala. Její spolužáci to všechno zesměšlili.

Už si začínala všechno propojovat dohromady. Všechna její traumata teď visela na internetu a byla opovrhnutá nevyspělostí jejích vrstevníků.

Co to měla proboha za život? A co horšího mohlo ještě přijít? Nebylo snad lepší, že prodělávala amnézii? Chtěla si vůbec na všechno vzpomenout?

Cítila, že jí systém vypovídá pod várkou psychické bolesti službu, ale musela to vydržet. Musela slyšet úplně všechno a musela zjistit, jakou roli doopravdy v jejím životě sehrál Valter.

„Co bylo pak? Potom, co jsem ti zavolala?“ prolomila ticho Marion a Valter si otřel bříškem palce oči. V šeru pokoje se mu malinko zaleskly.

„Dojel jsem pro tebe a pak jsem tě odvezl domů. Sem domů, Marion,“ řekl a ona se rozhlídla po obývacím pokoji.

No ano. Proto jí to tu bylo hned od začátku tolik povědomé. Zнала to tu. Byl to její domov. Ale byl prázdný a cítila k němu převážně negace. Proč?

Valter nečekal na její zpětnou reakci a pokračoval:

„Řekla jsi mi, ať počkám venku, že si jen vezmeš věci a přespíš u mě. Vešla si do předsíně, Marion. Co si viděla?“

Zmateně na něj mrkala ze své skrčené pozice u komody. Kolena se jí prohýbala nestabilitou.

„Nepamatuju si to!“ ucedila pouze a on se na ni skoro až káravě zadíval.

„Co si viděla, Marion, když ses vrátila ze školy domů?“ zeptal se jí znovu a pomaleji.

Marion polkla. Bílé dveře. Bílé dveře. Bílé dveře. Trýznivý oheň se jí prodral hrudníkem a ona se už nedokázala udržet na nohou. Svalila se na podlahu a vividně si vybavila ten moment, kdy bílé dveře otevřela.

V předsíni na zemi bylo pár loužiček krve. Cítila, jak se její tělo ve snové představě na chvíli ochromilo. Slyšela svůj hlas, který se rozléhal barákem a volal na tři členy její rodiny. Mami! Tati! Amaro!

Marion nemohla dýchat. Jak kdyby jí vzpomínka vyrazila všechn vzduch z plic. Začala hekat a lapat po kyslíku.

„Co si viděla, Marion?“ nedal se odbýt Valter a ona ze sebe vydala táhlý nářikavý jekot. Ta bolest! Cítila, jak se jí srdce pomyslně rozpadá.

Když jí nikdo neodpovídal zašla za roh kuchyně. A pak to viděla. Ta spoušť. Tři těla. Máma. Táta. Amara. Všichni leželi v krvi na zemi.

Marion sténala, zatímco se snažila popadnout dech. Začala třískat do skříně rukama, jako by jí to mohlo napomocť umírnit tu bolest uvnitř, která se nedala vymazat. Našla svou rodinu mrtvou. Každé místečko v jejím těle o tom vědělo a dávalo jí to nemilosrdně najevo.

„Amy,“ vydrala ze sebe jméno své mladší sestry.

Marion se zamlžilo před očima. Kombinace slz a úleku z rozvzpomenutí jí neumožňovala se soustředit na prostor obýváku. Opřela se zády o komodu a hlasitě oddechovala.

Krev malé Amary na jejích rukách. Blondatá hlavička mladší sestry v jejím klíně. Marion se znovu podívala na své ruce v současnosti. Ano, byly na nich šmouhy, ale nejen

z odřenin a bahna. Lepká krev jí zaschla i na prstech, na částech hřbetu a za nehty se smíchala s hlinou. Ta krev nebyla jen její!

„Utekla jsem odtamtud,“ pronesla do ticha Marion tak prázdně, jako by v ní už nic nezbylo.

Valter k ní zvedl své světle modré oči. Díval se na ni, jak si prohlíží své ruce a černé špinavé kalhoty, na které si pokládala hlavu svojí sestřičky.

„Že ano?“ Podívala se na Valtera a ten jemně přikývl.

I kdyby jí to nepotvrdil, věděla to přesně. Najednou dával i smysl obraz jejich běžících kecek ve dne.

„Jo, byla si v šoku, Marion. Viděla si masakr, kterej by každýho člověka srazil na kolena. Neuvažovala si a prostě si běžela.“

Marion to nedokázala slyšet a s brekem kroutila hlavou. Ruce si stále držela v odstupu před obličejem, jako by to byly snad ony, které sprovodily její rodinu ze světa.

„Utekla jsem a nepomohla jim,“ dostala ze sebe Marion s pocitem nesmazatelného provinění.

To byl ten pocit viny, který si nesla od lesa. Nepomohla své rodině, protože začala utíkat. To vědomí v ní vyvolávalo znechucení k sobě samotné. Ani přílišný šok nemohl omluvit fakt, že utekla!

„I kdyby si neutekla, Marion. Nemohla si jim pomoci. Byli dávno mrtví,“ pokusil se jí přesvědčit Valter, ale ona to odmítala slyšet a začala kopat kolem sebe.

„Ne! Ne! Neříkej to, kdybych doběhla pro pomoc, žili by!“ vztekala se Marion a praštila do komody takovou silou, až ji zabořila celá paže.

Valter mírně nadskočil a vrtěl nevěřičně hlavou.

„Ne, Marion. Byli mrtví,“ šeptl znovu a ona se na něj podívala.

Jeho modré oči zářily v potmělé místnosti. Ty oči! Její nejoblíbenější část Valtera. Valtera! Jejího přítele.

Jako klišé romantický film se jí přehrála v hlavě jejich minulost. Jejich vztah. Dlouhá léta byli jen přátelé, ale v kavárně se poprvé dali dohromady a od té doby byl Valter jediný člověk, kterému důvěřovala se svými tajemstvími. Ano. Valter byl její přítel. Nelhal jí. A ona ho milovala. Přeci jen jí někdo ještě zbyl.

„Už víš, kdo jsem?“ zeptal se jí opatrně a ona přikývla.

Ano. Věděla to.

Valter chtěl vstát a dojít k ní, ale Marion se zamračila a přikrčila se.

„Ne. Nechoď blíž, Valtere!“ napomenula ho. „Ještě si mi nevysvětlil, jak jsem se dostala do toho lesa a proč si mě praštil do hlavy a zahrabal!“

Marion se děsila svých vlastních slov. Neunesla by Valterovu zradu. Byl tím jediným, co jí opravdu zbylo. Ale při vzpomínce, jaký děs v ní vyvolával v lese, mu nemohla ještě plnohodnotně věřit.

Valter s povzdechem dosedl zpět na sedačku.

„Od domu si běžela pořád rovně a nekoukala na cestu, Marion. Chtěla si přeběhnout chodník, ale jelo auto. Ne moc rychle, ale srazilo tě. Spadla si na obrubník a třískla se do hlavy, už víš?“

Marion do přítmi zamžourala.

Auto se jí ve vzpomínce promítlo. Stříbrné vozidlo. Dvě žlutá světla. Hlasité zatroubení. Valter ji přece neuhodil! Dokonce jí pomáhal vstát!

Skoro radostně se na něj zahleděla i přes obtíž navrstvených traumat v jednom krátkém časovém úseku, ale pak jí výraz zase zvadl. Všechno se začalo slívat dohromady a ona už byla zase plně ponořena do minulých událostí. Mozek uvolnil zástrčku a postavil ji čelem před celou krutou pravdu.

Po pádu na chodník odstrčila Valtera od sebe a běžela stejnou rychlostí dál. Doběhla na kraj lesa a svalila se na zem, protože zakopla. Slyšela zděšený hlas Valtera, jak na ni řve, ať zastaví. Viděla ho, jak k ní dohíká ve své černé mikině a pokouší se jí zase pomoci na nohy. Nenechala ho. Nechtěla mít nikoho na blízku. Byla úplně mimo sebe. Chtěla jen utíkat, a tak na něj řvala, ať jde pryč, a kopala a škrábala okolo sebe.

Vybavovala si, jak se jí za nohy pokoušel stáhnout k sobě a zatarasit tělem, aby ses pod jeho vahou uklidnila. To byla ta jejich rvačka.

Tlak na prsou se u Marion stupňoval. Oblízla si rty a promluvil:

„Už vím. Snažil ses mi pomoci,“ hlesla do ticha a Valter přikývl. „A nebylo to v noci, ale přes den.“ Valter znovu přikývl a Marion se v jeho přítomnosti konečně víc uvolnila.

„Nikdy si mě nechtěl zabít, jen mě chytit a uklidnit.“

Věnovala mu malý smutný úsměv. Už na něj koukala s láskou. Tak jako vždycky. Dávala mu tím najevo, že už klidně může vstát a dojít k ní. Že už si pamatuje. Že už ví, že je s ním v bezpečí!

Ale Valter se ani nehmul. Jeho oči se pořád dívaly sklesle. Přece nemusel být smutný. Neublížil jí! Už to věděla!

„Už vím pravdu, Valtere. Snažil ses mi pomoci. Už vím, kdo jsi! Jsi kluk, kterého miluju!“ pronesla Marion úlevně a tlak v hrudníku opadl.

Neměla nikoho. Neměla rodinu. Ale pořád měla ještě Valtera!

„Tak proč si mě zabila, Marion?“ zasáhl ji svými slovy a Marion zbledla. Skenovala jeho tvář a přemítala si tu větu pořád dokola, aby se ujistila, zda slyšela dobře.

Tak proč si mě zabila, Marion?

Tak proč si mě zabila, Marion?

Tak. Proč. Si. Mě. Zabila. Marion.

Začala se sunout neurčitě po podlaze dozadu, aby se dostala do rohu místnosti, co nejdál od tohoto momentu. Zorné pole se jí nejprve zúžilo a pak tma. Ne. Už ne. Už znovu ne! Další rámu už neunes! Ale tělo se rozhodlo podle sebe a hlava Marion vyprodukovala poslední potlačenou událost.

Nekonečná rvačka s Valterem, při níž se pokoušela dostat pryč a utéct, skončila tím, že v rámci adrenalinu popadla šutr a praštila ho. Nechtěla ho praštit! Nechtěla praštit Valtera!

Zmohla se jen na nesrozumitelné zachrčení, když se podívala na kluka, kterého milovala a který tu před ní seděl. Už na sobě neměl najednou pyžamo, ale černou mikinu i kalhoty jako v lese. V lese, kdy ho viděla naposledy.

Díval se na ni beze slov a jeho oči byly mrtvolně chladné. Proto se jich tak bála. Proto byly hlavním aspektem, který si na Valterovi z noci pamatovala. Protože to ona ho zahrabala! A když ho zahazovala hlinou, civěly na ni z hrobu doširoka otevřené přesně tak jako teď.

Valterova halucinace se začínala rozpadat a Marion zakvílela. Natáhla se po něm, aby ho zachytila, ale byl pryč. Dávno byl pryč. Byl pod zemí. Kvůli ní.

Osamocená v obýváku se klepala a přimkla kolena k tělu. Objímala se, i když se hmusila sama sobě. Už chápala i tu blokádu v mozku, která jí zabraňovala vydat se na policii. Zabila Valtera po tom, co někdo zabil její rodinu. Všechno vytěsnila, aby to pak stejně musela prožít znovu.

Ta bezmoc rozkládající se okolo ní ji drtila. A Marion doufala v to, že ji rozdrtí úplně. Že ji smáčkne do malého uzlíku a nechá rozpustit, aby se už nikdy nemusela cítit tak, jak se cítila právě teď po tomhle všem.

Natáhla se po rozbitém obrázku na podlaze. Osmiletá Amy se na ní usmívala z fotky, na níž ji objímala zezadu okolo ramen. Vedle ní stál Valter a za nimi její rodiče. Polkla. Tehdy byl její svět ještě relativně v pořádku. Ale teď? Teď už Marion neměla vůbec nic.

Zvedla pohled ke kuchyni.

Najednou v předsíni registrovala zaschlé fleky na podlaze, které před tím vidět nechtěla. Se staženým hrdlem vstala a pomalými křůčky se vydala k té spoušti. Doufala, že tam nic z toho nebude.

Ale když vyšla zpoza rohu předsíně a viděla tři zbídačená těla na podlaze, bezvládná a pomalu tlící, došlo jí, že to sen nebyl. Do nosu jí narazil ten nechutný pach mrtvol, který při svém vstupu potlačila také. Byla to celé přeci jen pravda. Všichni její blízcí byli mrtví a ona zůstala úplně sama s celou tou zátěží na bedrech.

...

Nemohla jsem rozeznat, zda mám víčka těsně u sebe a jen je nemohu rozevřít, anebo jestli se kolem mě rozkládá hluboká černota. Kde jsem to byla? Zase v lese? Pod hlinou? Pohřbila jsem nakonec i sebe stejně jako Valtera? Umřela jsem? Byl tohle první moment po smrti? Cítit všechno, co se stalo v mém životě a být s tím uzamčená v uhelném prázdnu?

Měla jsem stejné množství otázek, jako když jsem se probudila v lese.

V moment, kdy jsem chtěla už zaječet, černota se protrhla jako papír a já spočinula před stolem z ebenového dřeva a masitými prsty obemknutými okolo pivního püllitru.

Seděla jsem na židli v přítmi čtverhranné místnosti osvětlené jedinou rozsvícenou lampičkou a z druhé strany stolu na mě zíral můj autor. Měla jsem tíživý pocit v těle, jako by se jednalo o můj poslední soud, než upadnu do útrob pekelných plamenů.

Zadávala jsem se na ty tučné zarudlé tváře a napuclý nos, po němž se pnuly rozšířené cévy z množství alkoholu, které to zavalité tělo za celou svou existenci už požířelo. Nechácala jsem důvody jeho nadměrného pití. V podstatě jsem nikdy nedostala šanci se o něm něco víc dozvědět, protože i přesto, že dokázal důkladně rozebrat každou postavu v ději, o něm samotném nepadlo ani slovo.

Choulila jsem se na rozviklané židli před tmavovlasým cizákem, který mě znal dopodrobna. Mužem, o němž jsem dedukovala jednotlivá fakta jen ze stylu jeho psaní. Krčila jsem se před spisovatelem, který o mně poprvé napsal a zapříčinil tak můj mizerný úděl.

Nevím, jak jsem se v té stísněné komoře s ním ocitla, ale byl tu jiný vzduch. Jiná atmosféra. Jiný svět. I přesto, že jsme se nacházeli v tak malém prostoru, zdálo se mi, že se ocitám v mnohem širším kosmu. Jako by mě přemístil do jakéhosi vesmírného zařízení a proplouval se mnou galaxií daleko rozlehlejší než svět, do něhož mě původně vložil.

„Nic mi neřekneš?“ zeptal se mě mátožným tónem, který jen podtrhoval skutečnost, že dnes toho opět vypil už moc.

Ale proč vlastně? Proč proboha pořád tak pil? Proč se ten pronikavý pach alkoholu vlíval do každého slova, které tenhle zanedbanec přenesl na papír?

„A co bych ti asi tak měla říct?“ odvětila jsem apaticky zase já.

Nerozuměla jsem ničemu. Byla jsem před ním v celé své choulostivosti, bez pomocného štítu, bez tenkých dřevěných listů, které by mě skryly do sebe, a nechápala jsem vůbec nic. Jen to, že se jednalo o mého stvořitele a tenhle fakt mi nemusel ani sdělovat. Kdyby můj drastický příběh měl podobu člověka, vypadal by přesně jako on.

„Dostali jsme příležitost si konečně osobně popovídat. Chci vědět, proč seš vůči mně tak nenávidná,“ lamentoval a já se ironicky uchechtla nad tím bídákem v ošoupaném hábitu, který měl neúspěšně představovat kabát.

Byl drzost sama, pokud si myslel, že s ním povedu uhlazenou konverzaci na úrovni a budu se k němu chovat s respektem. Copak mu nedocházelo, že k němu nemůžu cítit ani špetku kladu, když mě od mého narození jen mučil? Když mě nechal atakovat každým jednotlivým člověkem, který mi zastoupil cestu, a když mě připravil o všechny, které jsem milovala? Když mi vnutil vraždu Valtera? Kluka, který mi jako jediný nikdy nechtěl ublížit?

„Sepsal si můj příběh. Sepsal si každý krok mého momentálního fungování. Neměl bys teda už předem vědět, co ti chci říct?“ odpálkovala jsem ho s nekrytou ironií a založila si ruce protestně na prsou.

„Chci to slyšet přímo od tebe. Chci slyšet, jak si žiješ v tom vesmíru, který jsem pro tebe tak pracně sepsal.“ Usmíval se. Ne. Děsivě se šklebil. Ústa měl roztažená, jak žolík v kartách. Jen mu chyběl ten hloupý kostým.

Bylo mi z těch jeho řečí nevolno. Choval se, jak kdybych se právě navrátila z Disneylandu, a ne z těch krvavých jatek mých nejbližších. Jak kdyby moje poslední kapitola byla ukázkou pohádkového příběhu, a ne ta nejtraumatičtější část knihy.

„Nalajnoval si i moje pocity, prožitý emoce, jak po mně můžeš něco takového sakra chtít?!“ Vrtěla jsem rozhořčeně hlavou.

Doufala jsem, že můj pisatel ponese jistou prestiž i s tou narušenou myslí, co byla schopna vtisknout do mého života jen negativní karmu. Místo toho se mi představilo tohle. Cosi ohromného a nacucaného lihem, co nebylo sto ani zodpovědět moje otázky.

„Potřebuju inspiraci! Dochází mi nápady!“ cedil zoufale a koulel na mě ty zarudlé bulvy s tmavými duhovkami uprostřed.

Ta rotující kávová zrna v sítnicích si mě vyobrazila příliš idealisticky, ale ty válce zasazené v širokých dlaních, mě pak na papír přenesly bez rozmyslu nad následky.

Ten šílenec byl přesvědčen, že unesu tolik trýzně a překážek a že mu nakonec snad i poděkuju za jeho opilecký talent. Nebyla jsem tak silná, abych dokázala čelit ještě jeho dalším zhýralým nápadům. Nedokázala jsem čelit už ani stupidní hádce s prodavačem, že mi nenačetl slevu, která stála na etiketě, natož gradaci jeho geniality mě opakovaně potápět.

„Inspiraci,“ zopakovala jsem po něm s jízlivým smíchem. „Co do toho mého příběhu zakomponovat něco pozitivního, hm?“ navrhla jsem mu, ale jeho hlava nebyla schopná vyprodukovat žádný optimistický životní zvrát.

Můj tvůrce byl pouze zkažený. Jeho neutuchající potřebou bylo stavět mě do situací, v nichž byla smrt jediným pozitivním východiskem.

Byla jsem unavená a v knižní fázi epilogu. Nebyla jsem připravená na další nekonečné kapitoly a nedej bože další díl mé nezvedené životní cesty. To nejhorší už bylo napsáno. Už jsem si zasloužila maximálně tu pohádku anebo finální konec.

„Pozitivní peripetie není originální! Není čtivá! Není zajímavá!“ rozkřikl se a vstal tak prudce, až se zakymácel celý stůl. „Ne! Zamorduju každého dalšího člověka, co ti vstoupí do života a vyvolá v tobě třeba jen malý pocit komfortu! A zabiješ ho ty! Vlastníma rukama jako Valtera! A až to celý jednou vydám, tvoje vnitřní monology budou pastvou pro oči každého čtenáře!“ zvolal vítězně a já s odporem zírala na to individuum před sebou.

„Šílíš? To radši zabij mě a máš strhující závěr týhle příšerný ságy, tyrane!“ rozkřikla jsem se na něj i já, plna nenávisti ke všemu jeho působení.

Žíly se mi napínaly pod varem krve ze vzteku. Moc dobře věděl, že výbušnou povahu, kterou mi přidělil, si za pár minut užije v přímém přenosu.

„To nemůžu. O čem bych pak prosím tebe psal? Seš mou největší múzou. Nemůžu tě zničit. Nemůžu zahubit někoho, kdo mě drží přece naživu,“ řekl už klidněji a lítostivě se na mě zadíval, čímž mě akorát podráždil ještě víc.

Vrtěla jsem hlavou ve snaze vyhnat ho z ní pryč, ale to já byla jeho myšlenkou. Já byla návštěvníkem v jeho nemocném mozku. Ne on. A proto nemohl jen tak zmizet.

Nedokázala jsem ani určit svou přímou skutečnost. Prožívala jsem emoce a pocity jako lidská bytost, ale byla jsem jí? Nebyla jsem jen následkem jeho delirium tremens? Nebyla jsem jen halucinace, která mu umožňovala jediný kontakt se světem? Musela jsem být přece realitou, když jsem trpěla jako člověk. Když jsem cítila bolest a dokázala řvát i brečet. Jen jsem neměla svá práva, protože je u literárního soudu odklepával můj autor a lidé mě znali jen z papíru. I tak jsem přeci v sobě měla víc života než on. Nebo ne?

„Řekni mi, proč mi to všechno děláš?! Proč si mě stvořil? Jsem nějaký tvůj hloupej jehelníček na komplexy, do kterýho bodáš jednu svoji nejistotu za druhou? Řekni mi už konečně, co v tvém mizerném světě představuju!“ řvala jsem bez dechu, abych vyplavila veškeré bující impulsy ve mně, které mě svou naléhavostí zevnitř drtily.

Měl přeci jenom pravdu. Konečně jsme dostali šanci si popovídat. Bylo na čase vyložit karty na stůl a já momentálně převzala vedení. Měla jsem tolik otázek a ponižujících proseb, abych prokázala, že můj život má větší váhu, než aby byl zprzněn jeho pisatelským talentem.

Ale on se jen rozchechtal. Hystericky se rozchechtal, jako bych ze sebe vypravila tu nejkomičtější historku.

„Ty nemáš právo na moje zpovídání, bláhová múzo! Jsi jenom loutkou, kterou tahám za nitky!“ plival v záchvatu nezdůvodněného smíchu.

„Ale proč?!“

Neodpovídal. Jen se smál. Bylo mi z něj zle. Vtěsňoval mi osud, který jsem si nezasloužila a který jsem zarytě odmítala. Představa, že bych v závěru své knihy byla jako on a vyžívala se v mučení dalších lidí, mě děsila. Nemohla jsem to dopustit. Už jen vzpomínka na to, že jsem ve svém traumatizovaném šílení zahubila svého přítele, mi působila nenávist k sobě samotné.

Musela jsem na svého tvůrce očividně jinak. Musela jsem změnit směr v jeho bludišti myšlenek, abych udeřila na bod zlomu. Musela jsem mu otázky pokládat odlišným způsobem. Byla jsem chytrá a tuhle vepsanou vlastnost jsem musela plně využít.

„Kdo ti ublížil?“ vyhrkla jsem dřív, než jsem si stačila svůj dotaz lépe promyslet.

Oči mě začínaly pálit od slz, které si neúnavně dobývaly cestu ven, ale zpřímá jsem se mu podívala do tváře. Byla jsem přeci jen jiná než on. Ještě jsem to nevzdala sama se sebou, zatímco on to udělal tehdy, kdy začal hledat inspiraci na dně vypitého skla.

Zarazil se. Ustal v chlámání a po mém dotazu sraštil obočí. Nejspíš jsem svého pisatele zaskočila, protože ze sebe nejprve nevydal ani nepatrný zvuk.

„Kdo tě přinutil k tomu, aby si vědomě ničil svou ústřední hrdinku v knize?“ pokračovala jsem roztřeseným hlasem.

Vlilo se do mě zničehonic tolik emocí, že jsem se nedokázala ovládnout a ze slzných kanálek se mi opravdu vyvalily slané potoky.

Zasípal. Podlomila se mu kolena a musel se opřít o stůl, aby se nezhroutil na podlahu. Váha mé upřímnosti převyšovala i jeho hmotnost.

„Nemluv, múzo! Potopíš nás oba!“ cedil v šepotu a dýchal přerývaně.

Vypadal, že je těsně před srdečním selháním.

„Můžeš mi to říct,“ naléhala jsem dál.

Zarývala jsem si nehty do dlaní, abych umírnila svou potřebu ještě víc na něj přitlačit. Na rozdíl od něj jsem dokázala počkat, než zpracuje tu sílu momentu, ať už jeho intenzitu způsobovalo cokoli.

Už to vypadalo, že se mi otevře, ale pak, jak kdyby někdo prudce přiklopil víko k jeho srdci a on se zamračil. Tak usilovně se mračil, až mu husté obočí na moment překrylo zarudlé sítnice. Pak třískl pěstí do stolu a vzchopil se.

Podezření na infarkt myokardu bylo ta tam.

„NEMÁŠ PRÁVO NA MOJE ZPOVÍDÁNÍ!“ Zahulákal znovu a zvučná hloubka jeho hlasu mě na moment přimrazila k židli.

Mnohonásobně se do mě bořila, jak kdyby se odrážela od stěn a nedokázala se z užoučkého prostoru dostat ven.

Připomínal mi mě. Nacházela jsem se teď v pozici Valtera, když jsme seděli v obýváku. Taky byl tvrdohlavý a zarytě přesvědčený o své vlastní pravdě jako já. Tohle zjištění se mi zhnusilo natolik, že jsem byla odhodlaná vrýt mu své nespokojenosti hluboko do mozkové tkáně.

„Mám! Dokud nepochopím já tebe, nemůžeš stoprocentně pochopit ty mě a nevyslyšíš moje žádosti! Musíme se pochopit navzájem, abys mohl sepsat můj šťastnej konec, protože si ho zasloužím!“ oplatila jsem mu řevem zpátky a také už vstala, přestože oproti ohromnosti mého autora jsem v potemnělé místnosti působila jako figurka na hracím poli.

Byl tím, kdo mě posunoval na další políčka, ale jeho vypitý mozek se zmohl jen na malátné pohyby, které mě pouze vzdalovaly od cíle. Zdaleka jsem se necítila být v pozici někoho, kdo by si byl schopný vybojovat svůj názor. Ale musela jsem. Stejně jako jsem si nebojácně drala cestu skrz jednotlivé části v knize, musela jsem teď a tady i s ním.

„Já určím, jestli budeš mít šťastnej konec! Já určím, jakej další krok učiníš. To to ještě nechápeš? Beze mě bys nebyla!“

Jeho stín se odrážel na bílé zdi jako další vlezlý nepřítel. V obličejí brunátněl a vypadal, že ve svém nadmutí snad pukne jako přefouknutý balónek.

Vštěpoval mi pořád dokola svou moc a z těch jeho majetnických sítí jsem se nedokázala snadno vymotat. Měl převahu a moc dobře to věděl, ale nevzdávala jsem se.

Já se přeci nikdy nevzdávala.

„To ty nechápeš svou protagonistku, zbabělče! Já nechci žít. Nechci! Ne, pokud mě připravíš o všechno! Pokud mě zahltíš vším negativním! Dojdou mi síly a v textu už mě nenajdeš! Umru ti mezi řádky, protože už se nebudu podobat ani za mák tý holce z prvních kapitol! Vytvoříš ze mě jen svou zmenšenou podobiznu, která bude ničit všechno, na co sáhne! Radši chcípnu než takovej osud!“ bouřila jsem se a máchala divoce rukama, abych tím zdůraznila svoje rozlícení. Abych mu ukázala, že alespoň ozvat se ještě umím, i když to nepovede nejspíš k žádnému kladnému rozuzlení.

„Smrt. To je jediný vaše řešení! Jediný řešení, který nám, co tu ještě zůstali, způsobí akorát tak prázdný život! Neumíte si to všechno protrpět sami a hodíte vaše trápení na nás tím, že se zabijete! Stateční hrdinové. Statečný hrdinky, který za sebou zanechaj akorát zasraného alkoholika, jehož jedinej smysl je v psaní o životě nevyrovaný holky!“ vydral ze sebe trhavě a já ztuhla.

Okamžitě se ke mně otočil zády a přiložil si dlaň na ústa, jako by se styděl za slova, která nechal z úst nedobrovolně uniknout. Třásla se mu ramena. Můj hrubý stvořitel mě poprvé vpustil i do svého životního příběhu a mně se rázem uvolnily všechny svaly. Jako mávnutím motýlích křídel se tu rozlily zbytky jeho citů, které pracně skrýval pod poklicí.

„Kdo to byl? Kdo ti tak moc ublížil?“ zopakovala jsem odvážně znovu svou otázku, kterou před chvílí tvrdě opovrhnul.

Ale zase se uzavřel do své klece jako vzteklý pes, který se bojí lidského kontaktu, a nedovoloval mi vstoupit. Mlčel a klouby na prstech mu zbělely, jak je silou tlačil proti ústům, aby jim zakázal se už jen o kousek pohnout.

„Přítelkyně?“ Nevzdávala jsem to, ale ani se nehnul. Zpupně stál na místě a dlaní drtil přicházející výpověď.

„Manželka, milenka, kamarádka, matka, sestra?“

Nic. Ani záškub. Ani nepatrný pohyb. Přece nemohl být nezlomný. Přece jedna z těch osob musela mít na něj tak příšerný dopad.

Na malý moment jsem počkala, abych sebrala odvahu a zeptala se naposledy.

Bylo mi hořce. Trpce. Nedobře. Jako bych už předem intuitivně předvídala, že moje následující otázka bude ta správná.

„Dcera?“ šeptla jsem a můj vlastník rázem padl na kolena.

Hlasitě se rozvzlykal a pěstmi začal bušit do dřevěné podlahy jako raněné malé dítě, které rodič pošle po hádce chladně do pokoje, aniž by si vyslechl i jeho argumenty. Dívala jsem se na to rozervané šílenství pode mnou, které svou podstatu roky tisklo do mě.

Najednou jsem v něm už neviděla držitele svého osudu. Najednou to byl jen malý zlomený kluk. Stejně zlomený a životem rozbolavělý jako já.

„Vzdala to! Vzdale to příliš brzo! Sobecky si vzala život, kterej jsem jí já dal!“ hlásal do prázdna smyslů zbavený. „Nechala mě tu. Moje holčička. Moje...“ zadržel se a vydával ze sebe jen trýznivé steny.

Shlížela jsem na něj s brekem a s menším pochopením, přestože opovrzení nad ním stále vítězilo. Taky jsem přišla o Amaru, ale na rozdíl od něho jsem to nebyla já, kdo mu dceru vědomě zahubil. V tomhle jsem pro něj empatii udržet nedokázala. Ani ta nejhorší rána nemohla obhájit, že nikdy neměl právo ubližovat druhým jen proto, že svět ublížil jemu.

Pozitivní věc z tohoto dialogu, ale přeci jen vzešla. Aspoň už jsem mu víc rozuměla. Už jsem ho konečně začínala chápat a propojovala si jeho psací procesy se mnou a vším tím chlastem.

„Sebevražda přece není vždycky sobectví,“ odvážila jsem se nakonec říct a on ke mně mírně natočil hlavu. Neviděla jsem mu přímo do tváře, jen jsem zahlédla, jak kapky slz dopadají se směsicí jeho slin a nudlí na podlahu. Byl odstrašujícím případem nezahojené maskulinity.

„To teda je, protože ten, kdo ji učiní, sobecky opomene na následky. Nechá tu blízký, nechá tu vzpomínky, a i všechno to marný úsilí, který přišlo vniveč. A proč? PROČ?! Na to už nikdy neodpoví!“

Přiblížila jsem se k němu, ale ihned se raději o krok zase vzdálila. Bála jsem se jeho nevypočitatelnosti. Toho, že vezme pero a znovu mě ovládne. V téhle místnosti, když jsme před sebou stáli, mi nemohl očividně udělat nic. Byla jsem jakž takž svobodná. Ale jakmile začal psát, vtěsnil mě zpátky do knihy a mohl si se mnou dělat cokoli chtěl.

„Proto o mně píšeš knihu. Myslíš si, že díky mně si na to všechno odpovíš ty sám. Myslíš, že konečně zjistíš, proč u ní sobeckost zvítězila, že je to tak?“

Přikývl. Ani na moment nezaváhal a vpálil mi odpověď do ksichtu.

„A dokážu to. Protože ty to nikdy nevzdáš, Marion,“ oslovil mě poprvé mým vlastním jménem, které mi věnoval. „Ty překonáš každou překážku, kterou ti já sepišu, i když bude mnohonásobně horší než ta, co se dostala do cesty mojí dceři. Ty dokončíš to, co ona nikdy nezvládla. Už si to i dokázala. Překonala si šikanu spolužáků, kterou ona ne. Ty neumřeš. Ne. Zůstaneš, dokud já neusoudím, že už je čas pro tvůj konec. I kdybys měla bejt jiným člověkem než v prvních kapitolách. I kdybys měla začít ubližovat druhým.“

Je to originálnější, než aby ses zabila. Je to jednoduše vývoj a každá postava ho potřebuje,“ drmolil nesouvisle.

Logika mého autora dávno opustila. Škvár, který o mě sepišoval byl tak předem určený k lacinosti. Psal o mě příběh jen pro vlastní potřeby bez ohledu na to, jestli má hodnotu anebo přinejmenším hlavu a patu.

Začínala jsem to celé víc a víc chápat. Sdílela jsem s jeho dcerou část jejího života, který vtiskl do knihy a zbytečně rozvětvil morbidním způsobem.

Vstal a konečně se ke mně otočil čelem. Byl opět sebevědomější. Rudý obličej si utřel vytahaným rukávem hábitu a pozvedl nade mnou povýšeně hlavu.

„Ne, prosím! Neudělej ze mě někoho, koho bych pak musela nenávidět i já sama. Zasloužím si přece svůj šťastnej konec,“ zopakovala jsem znovu s pláčem a v zoufalém šepotu, ale on jen mlčky natáhl ruku, aby uchopil svůj ohmataný púllitr.

„O tom nerozhoduješ, děvče. Jsi jen postava. Ty o ničem nerozhoduješ. Jen čtenář si to myslí,“ poznamenal tiše a na jeden záklon dopil svůj vlastní úděl.

Postava. Loutka bez práv. Nebyla jsem tedy skutečná? Neměla jsem tedy jediné rozhodující slovo?

„Ale copak se ti to nepřičí? Ublížovat sedmnáctiletý holce, která se ani nemůže bránit? I tvojí dceři takhle lidi ublížili! O kolik lepší pak ty seš? Pomocť aspoň mně, když si nedokázal pomocť jí! Změň to přece!“

Zkoušela jsem to usilovně dál, i když jsem předem tušila, že to nemá sebemenší smysl. Už se rozhodl. Bylo to na něm vidět.

V odpovědi jen hlasitě vydechl a usmál se na mě skoro vřele. Pak se otočil a zamířil ke dveřím.

„Ne! Ne! Prosím! Prosím!“

Sepnula jsem ruce v modlícím gestu a s kvílením se svalila na zem, stejně jako předtím on. Stejně jako jsem se svalila v obývacím pokoji svého domova. Cítila jsem odpor k tomu, jak moc se mu podobám. A ještě větší mě pohlcoval, když jsem si představila, že v závěru knihy budu nejspíš stejně bídným a nenávisným alkoholikem. Že budu nenáviděnou postavou všech čtenářů, pokud se jeho psaní někdy dostane na veřejnost. Že budu vším, co se mi kdy přičilo.

Jen se na mě bez emocí díval a já mu svým nářekem předávala signály, ať mi věnuje mé zasloužené pochopení. Ať mi dá můj šťastný konec. Ať se zamyslí nad nechutností svých činů a ať mě nenechá znovu trpět.

Odkášlal si, jako by se snad cítil trapně za mé duševní rozpoložení. Copak zapomněl, že před pár minutami byl tenhle ponižující parket jeho? Copak ke mně nedokázal projevit, alespoň kapku lítosti, když i já jsem ho dokázala politovat?

„Mám opět inspiraci. Jdu psát. Děkuju ti, *mízo*.“

S mou přidělenou přezdívkou mě nechal samotnou v místnosti a neobtěžoval se prohodit ani jediné slovíčko útěchy. Zabouchl dveře a já se se svým ochrnutým srdcem i zbytkem těla svezla na podlahu.

Snad hodiny jsem ležela na ubrusu smíření, který mi prostřel můj vlastní autor. Nedokázala jsem jej přesvědčit. Nebylo mu pomoci. Ďábel nad ním dávno převzal otěže a stejně jako on manipuloval se mnou, nad ním vítězilo peklo.

Mohla jsem jen doufat, že můj příběh skončí tehdy, kdy umře, a já tak nadobro zahynu ve svazcích, které si pro sebe sepsal a v kterých mě mučil pro své vlastní potěšení.

Přála jsem si, aby se nikdy nedostaly do rukou čtenářů, kteří by jej četli bez vědomí, že se v nich rozpustilo mé vlastní já. Vášniví pojídači řádků, kteří by mě milovali, a nakonec mnou pohrdali a nenáviděli každou mou část, aniž by zjistili, kolik úsilí mě stálo rozhodnout o svém budoucím působení. Navždy bych tak byla jen zmrveným charakterem, který si přál skončit jinak a který toužil být napsán líp.

Cítila jsem, jak do mě naráží vlny energie a jak se prohýbá každý můj tělní závit na náznak, že je čas se vrátit do světa, který mi byl přidělen. Cítila jsem, jak můj stvořitel bere do rukou pero a začíná psát první řádky, s kterými jsem se už nedokázala ztotožnit.

Nechala jsem stéct poslední slzu a usmála jsem se. S hlasitým chechotem jsem se začala rozkládat na malé částičky a sypala se do stránek jako antagonistka, která bude stát čelem světu a která půjde už dál jen nenávistně proti němu.